

Jaarverslag 2013

Stichting Protestants Christelijk Onderwijs
te Utrecht

Colofon

Samenstelling

Koos Kool en Karin Monnik

Eindredactie

Marcel Uljee

Tekst- en andere bijdragen

Berthe Diekerhof, Koos Kool, Karin Monnik,
Peter Koster, Frans Reijnen, Rikus Renting,
Chantal Broekhuis

Vormgeving

OSAGE communicatie en ontwerp / Utrecht

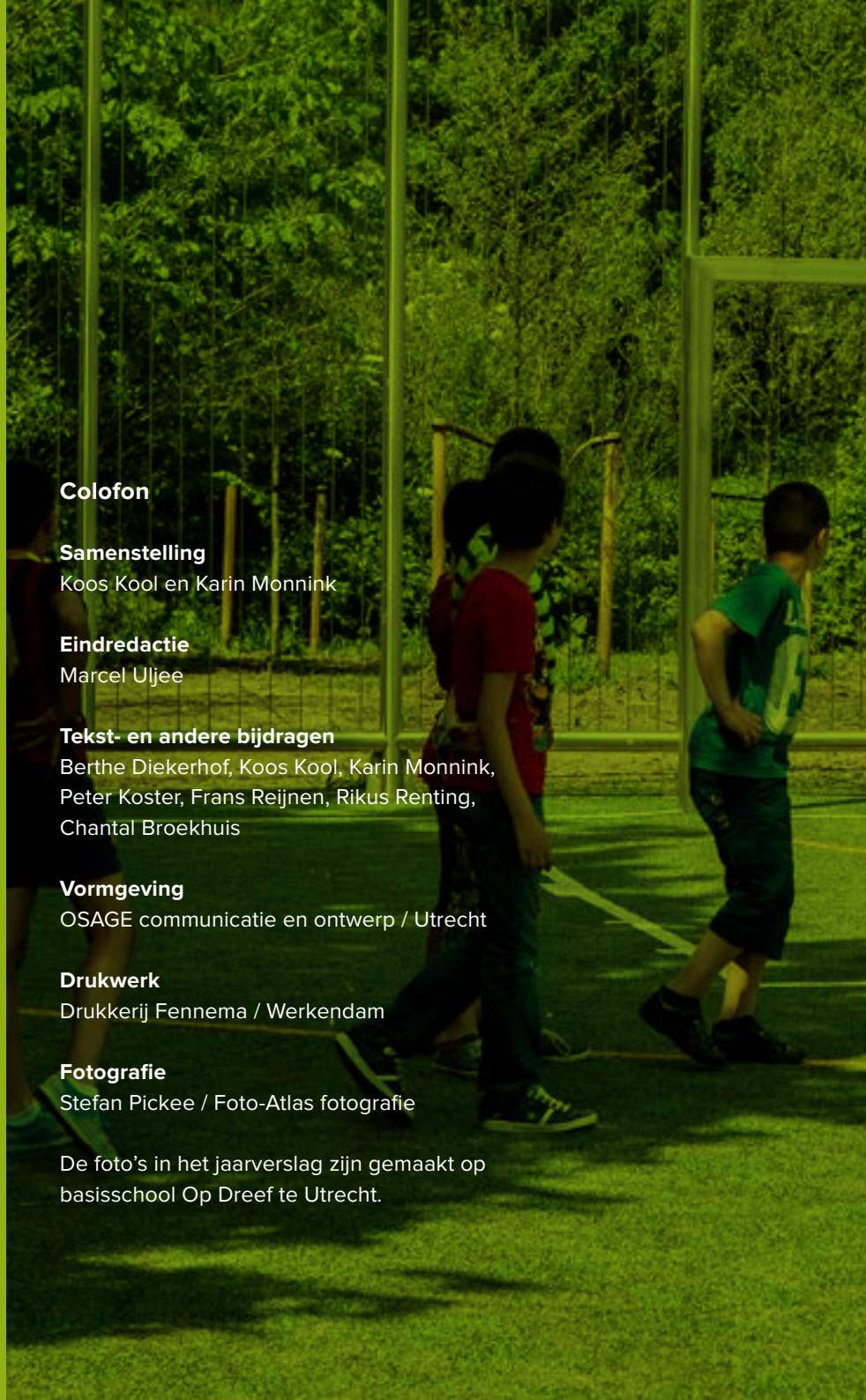
Drukwerk

Drukkerij Fennema / Werkendam

Fotografie

Stefan Pickee / Foto-Atlas fotografie

De foto's in het jaarverslag zijn gemaakt op
basisschool Op Dreef te Utrecht.

Inhoudsopgave

1
Bestuursverslag 2013

2
Bericht van de Raad
van Toezicht

3
Geconsolideerde
jaarrekening

4
Enkelvoudige
jaarrekening

5
Overige gegevens

1 Bestuursverslag 2013

1.1

Inleiding

1.2

De kwaliteit van het onderwijs

1.3

Personeelsbeleid

1.4

Huisvesting

1.5

Financiën

1.6 Klachtenregeling
en regelingen voor
bezwaar en beroep**1.7**Algemene informatie/
leerlingenaantallen**1.8**Namen/
adresgegevens

1.1 Inleiding

In 2013 hebben we een begin gemaakt met de uitvoering van ons meerjarenbeleidsplan 'Focus op beter onderwijs 2013-2016'. Inmiddels is de onderwijskwaliteit op al onze scholen van voldoende niveau en hebben we een stevige basis om van goed naar beter te komen. Onze ambities blijven onverminderd hoog en in 2013 hebben we opnieuw grote stappen gezet om de kwaliteit van het onderwijs op onze scholen te verbeteren.

De scholen zijn in 2013 gestart met de voorbereiding van de invoering van Passend Onderwijs en de overgang naar een nieuw Samenwerkingsverband Primair Onderwijs in de stad Utrecht, dat in augustus 2014 van start zal gaan. De scholen zijn daarbij aan de slag gegaan met het opstellen van een schoolondersteuningsprofiel dat voldoet aan de standaard, waaraan alle basisscholen in de nieuwe situatie zullen voldoen. Het College van Bestuur participeerde actief in de vorming van de samenwerkingsverbanden in de regio, ook in de samenwerkingsverbanden waar leerlingen vandaan komen voor onze scholen voor Speciaal Onderwijs.

Ook op het gebied van personeelsbeleid is er veel gebeurd. De gesprekkencyclus voor leerkrachten is aangescherpt. De gesprekken kennen een vaste aard en structuur en de leeropbrengsten komen daarin nadrukkelijk aan

de orde. Dit zorgt ervoor dat leerkrachten, met steun van hun leidinggevende, gericht gaan werken aan hun professionalisering. De scholen van PCOU zijn er daarnaast in 2013 in geslaagd om uit gewone bedrijfsvoering een uitstekend resultaat te realiseren. Begin 2013 zijn in een intensief veranderingstraject, waarin alle schoolleiders, staf en College van Bestuur participeerden, standaarden afgesproken waaraan alle scholen willen voldoen. Mede als gevolg van die afspraken kon een sluitende begroting worden opgesteld. De Stichting is in 2013 eigenrisicodragend geworden. Door effectieve sturing in de scholen zijn in 2013 het ziekteverzuim en het vervangingspercentage flink gedaald. Door de financiële ruimte die daardoor is ontstaan, voldoet de Stichting ultimo 2013 (twee jaar eerder dan voorzien) aan de financiële normen die aan onderwijsorganisaties worden gesteld. De sterk toegenomen financiële stabiliteit van de organisatie stelt scholen in staat om zich nog meer te concentreren op de kwaliteit van het onderwijs en de ontwikkeling van medewerkers.

We willen alle medewerkers van PCOU en van het bestuursbureau bedanken voor hun inzet. Ze zijn erin geslaagd om in een jaar waarin de bedrijfsvoering veel aandacht en energie heeft gekost, gefocust te blijven op de verdere verbetering van ons onderwijs. We danken alle medezeggenschapsraden en de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad

voor hun constructieve bijdrage aan het functioneren van de scholen en de Stichting. We danken onze Raad van Toezicht voor de kritische feedback en de wijze waarop toezicht is gehouden.

Tot slot danken we alle ouders die hun kinderen aan onze scholen hebben toevertrouwd, met ons meedenken en onze scholen met raad en daad ter zijde staan. Onze grootste dank gaat uit naar onze leerlingen die ons iedere dag weer inspireren om goed onderwijs te geven.

Marja Blom
Henkjan Bootsma

1.2 De kwaliteit van het onderwijs

Inleiding

In 2013 hebben we een begin gemaakt met de uitvoering van het meerjarenbeleidsplan voor de periode 2013-2016. We gaan verder op de ingeslagen weg: onze focus blijft gericht op het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en de kwaliteitszorg op onze scholen. We doen dat door met elkaar te bouwen aan een cultuur van leren en verbeteren: leren van en met elkaar, binnen scholen en tussen scholen, zodat aan elke leerling kwalitatief goed onderwijs kan worden geboden.

Alle scholen van PCOU hebben het zogenoemde basisarrangement van de Inspectie van het Onderwijs. Dat betekent dat de Inspectie van het Onderwijs de basiskwaliteit als 'voldoende' beoordeelt. Deze positieve beoordeling komt overeen met het landelijke beeld van het onderwijs. Maar liefst 98% van de Nederlandse scholen heeft de basiskwaliteit op orde. De scholen in Utrecht kijken daarin niet af.

Goed onderwijs is voor ons een basiswaarde. Het is daarom nu zaak om onze kwaliteit op orde te houden door de resultaten van de scholen systematisch te monitoren en problemen aan te pakken. Daarnaast is het tijd om, daar waar het goed gaat, te gaan naar 'beter'. Hoe we dat willen doen, is beschreven in ons meerjarenbeleidsplan 2013-2016. De

inspanningen om verdere verbetering te realiseren waren in 2013 op onze scholen vooral gericht op het versterken van het opbrengstgerichte werken¹ en het verbeteren van het begrijpend lezen. Daarover meer op pagina 9.

Kwaliteit in cijfers

Een school heeft diverse opbrengsten. Op de eerste plaats natuurlijk de resultaten die de leerlingen behalen. Door middel van het Cito-leerlingvolgsysteem worden deze systematisch gevolgd.

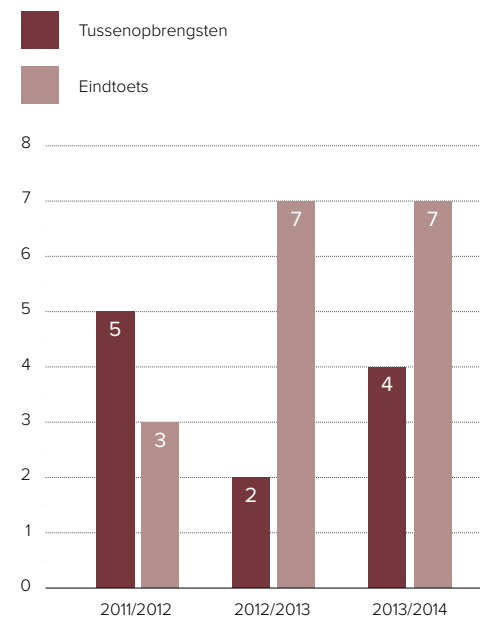
Cito-scores

Alle scholen werken met het Cito-leerlingvolgsysteem. Zo kunnen we stijgingen en dalingen in de resultaten goed waarnemen. Dit is niet alleen zinvol op bijvoorbeeld leerling- of groepsniveau, het geeft ook een indicatie van de kwaliteit van een school.

De toetsresultaten worden door onze scholen, samen met andere leerlinggegevens en administratieve gegevens, bijgehouden in

¹ Onder opbrengstgericht werken verstaan wij het continu en consequent doorlopen van een cyclus van doelen stellen, gegevens verzamelen, evalueren en analyseren en beredeneerde conclusies trekken voor het verdere onderwijs, waarna de cyclus opnieuw wordt doorlopen. Dit alles moet gebeuren op het niveau van de individuele leerling, de groep en de school.

Grafiek 1 | Aantal scholen dat onvoldoende scoorde op de tussen- en eindtoetsen van Cito

ParnasSys: een digitaal leerlingvolgsysteem. Zo zijn de Cito-scores te koppelen aan andere gegevens.

Door de jaren heen laten de resultaten van onze scholen, zowel de tussentijdse toetsen als de Cito-eindtoets, vooruitgang zien. In de laatste drie jaar zijn de resultaten vrij constant gebleven. Zie ook grafiek 1.

Van de 28 scholen scoorden in het schooljaar 2013-2014 zeven scholen onvoldoende op de Cito-eindtoets. Dit aantal ligt (relatief gezien) boven het landelijk gemiddelde. Van alle scholen in Nederland heeft 22% het afgelopen schooljaar onder de maat gescoord bij de Cito-eindtoets. Binnen PCOU betreft het 25% van de scholen.

Op zich is een lage score op de Cito-eindtoets niet direct alarmerend. Meer dan de helft van alle basisscholen heeft sowieso minimaal een keer in de afgelopen drie jaar een lagere score behaald dan verwacht mag worden op grond van de kenmerken van de leerlingenpopulatie (van de hele school).² Vooral bij scholen met kleine groepen hebben de prestaties van enkele leerlingen een relatief grote invloed op het groepsgemiddelde. Dit neemt echter niet weg dat deze scholen vragen om extra aandacht. Hier gaan we in de paragraaf over opbrengstgericht werken nader op in.

Tegenover de zes scholen die onvoldoende scores op hun Cito-eindtoets staan zes scholen die juist boven de Inspectienorm scoorden. Er zijn binnen PCOU drie scholen die de afgelopen drie jaren geen onvoldoende hebben gescoord op een Cito-toets. Deze scholen scoren volgens de normen van de Inspectie 'goed'. In totaal

scoort van de Nederlandse scholen 7% 'goed'.³ PCOU zit daar, met een score van 11%, boven.

In tabel 1 staan de scores op toetsen die de Inspectie van het Onderwijs gebruikt voor het beoordelen van de tussentijdse opbrengsten en eindopbrengsten van scholen. Het betreft de volgende toetsen:

- de drieminutentoets technisch lezen (DMT) in groep 3 en 4;
- de toets rekenen en wiskunde (RW) in groep 4 en 6;
- de toets begrijpend lezen (BL) in groep 6;
- de eindtoets in groep 8.

Wanneer de score op een van de toetsen onvoldoende is, is het betreffende vakje rood. Voor het totaaloordeel van de tussentijdse opbrengsten moet de school op minstens drie van de vijf toetsen een voldoende hebben. Is dit niet het geval, dan is het vakje in de rubriek 'Samenvattend' rood.

De tussenopbrengsten (getoetst in januari van het desbetreffende schooljaar) van de afgelopen twee schooljaren hebben we nader onder de loep genomen. Ze zijn grafisch weergegeven in grafiek 2. Uit de cijfers blijkt dat er een stijging is voor rekenen en wiskunde, voor

Kanttekening bij de Cito-scores als kwaliteitsindicator

In de samenleving wordt regelmatig kritiek geleverd op een 'cultuur van meten is weten'. Soms leidt dit tot een antitoetsstemming en dat is jammer, want op onze scholen en in ons College van Bestuur is de informatie uit toetsen, mits in de juiste context geplaatst, inmiddels een onmisbaar hulpmiddel bij het verbeteren van ons onderwijs. Datafeedback op alle niveaus levert een waardevolle bijdrage aan een cultuur van leren en verbeteren. Tegelijkertijd zijn Cito-scores maar beperkt bruikbaar voor een oordeel over de kwaliteit van de school als geheel. In de eerste plaats omdat scholen ook minder eenvoudige meetbare doelen nastreven. We willen onze kinderen in een liefdevolle en veilige leeromgeving (mede) opvoeden tot verdraagzame, zelfstandig denkende burgers die zich verantwoordelijk voelen voor hun naasten. We slagen er echter nog niet goed in de brede kwaliteit van onze scholen inzichtelijk te maken, maar zien dat wel als een opdracht voor de komende jaren. In de tweede plaats houdt de Inspectie bij haar beoordeling van de opbrengsten van scholen 'geen rekening met de beginsituatie van leerlingen en ook niet met de inspanning van de school om leerlingen zo goed mogelijk te laten presteren. De ene school krijgt nu eenmaal leerlingen die een hoger initieel niveau hebben of van wie de ouders meer mogelijkheden hebben om de schoolloopbaan van de leerlingen te stimuleren dan de andere school'.* Dat betekent dat nog steeds de kenmerken van leerlingen van grote invloed zijn op de Cito-scores. We zijn dus ook kritisch over de tendens om scholen te ranken op grond van al of niet gecorrigeerde Cito-scores.

² Inspectie van het Onderwijs, Onderwijsverslag 2012/2013.

³ Inspectie van het Onderwijs, Onderwijsverslag 2012/2013, p. 70.

* Inspectie van het Onderwijs, Eindrapportage 'Leerwinst en toegevoegde waarde in het primair onderwijs', januari 2014, p. 9.

Tabel 1 | Scores op toetsen Inspectie van het Onderwijs voor 2011, 2012 en 2013

Brincode	Naam school	Tussentijdse opbrengsten Inspectie M-scores															Samenvattend				CITO eindtoets									
		2010/2011					2011/2012					2012/2013					2013/2014					%	10/11	11/12	12/13	13/14	Ongecorrigeerde score			
		DMT3	DMT4	RW 4	RW6	BL6	DMT3	DMT4	RW 4	RW6	BL6	DMT3	DMT4	RW 4	RW6	BL6	DMT3	DMT4	RW 4	RW6	BL6						gew.	v/onv.	v/onv.	v/onv.
	gew. < 15%	21,0	48,0	50,0	84,0	32,0	21,0	48,0	50,0	84,0	32,0	21,0	48,0	50,0	84,0	32,0	21,0	48,0	50,0	84,0	32,0									
	gew. ≥ 15%		45,0	79,0	26,0			45,0	79,0	26,0			45,0	79,0	26,0			45,0	79,0	26,0										
17ZY	De Baanbreker						43,6	42,5				19,3					17,5	47,1	44,1		17,3	20					535,3	531,9	536,8	
17XB	De Piramide, Maasdijk			37,4	77,4	25,2			40,6	75,1	23,2			36,6		21,2			39,1		21,0	44					530,6	527,6	520,2	
17TC	Op Dreef	20,9		33,6		23,1				74,8	20,4	19,7		35,7		25,2			42,8		21,9	54					534,7	525,0	530,3	
17ZR00	Lukasschool			43,3		22,7			42,0		24,2			40,4		25,8	19,7	46,7	45,0		23,9	45					534,1	531,4	529,0	
17ZR02	Da Costaschool Kan. Eiland					25,0				74,7	20,8					22,7			39,8	78,0	24,0	43					534,9	533,5	530,6	
17PA	De Boemerang (Oost)	16,8		37,0	76,8				36,2			19,9		38,9		24,2			41,4		24,1	40					529,3	527,1	526,8	
17TX	Blauwe Aventurijn	18,9	46,0						43,3	66,6	23,2	18,1			76,8				41,2	40,5	70,8	24,3	24					526,8	537,4	530,2
17UC	De Regenboog, Wevelaan		43,7											45,2							30,1	5					538,6	539,3	546,0	
17PA01	De Boemerang (West)		41,3		74,4	15,2	15,4		44,7		22,9	20,9		39,3					38,3			47					525,5	516,1	525,7	
17XB	De Piramide, Bisschopsplein	20,1							41,6	78,6	24,9	18,4										16					533,1	532,9	526,7	
28AE	Jenaplanschool Zonnewereld					28,9					82,1	28,0										4					535,1	535,2	528,2	
18AC	Da Costa BS Hoograven														74,6	22,8						33					536,0	531,5	531,4	
17YN	W.G. van de Hulstschool								44,1					41,5								27					536,1	535,8	532,3	
17XZ	Van Asch van Wijck			38,1								18,3							15,8			15					531,8	538,0	533,9	
09QA	Koniningin Beatrixschool	15,0	46,6		83,4					79,1	27,7					31,1			49,8			2					537,6	536,4	534,0	
17ST	Parkschool			39,1	78,9	23,6	15,9		40,9		24,9		47,8		76,3		20,1			76,3		40					529,9	527,8	534,4	
17QE	De Schakel	18,9							47,2							23,5				77,8		38					534,2	533,1	535,0	
06PC	Torenpleinschool										28,7											3					535,7	541,4	536,3	
04NN	2e Marnixschool																					9					536,1	538,3	537,2	
17UC	De Regenboog, Regentesselaan																					4					535,7	537,9	537,2	
28AF	De Ridderhof		46,2	49,0	80,2	25,2																3					536,3	533,2	537,2	
30VB	Maliebaanschool																					3					533,6	539,7	537,4	
27CN	De Boomgaard			49,8																		1					539,0	540,5	538,8	
27CR	De Krullevaar			49,6	83,2	31,7				83,0	31,1											1					536,5	536,4	538,9	
17YX	Jenaplanschool De Brug	19,0																				4					536,2	541,3	539,4	
17ZG	De Fakkel																					16					540,6	541,0	542,5	
30GY	De Oase	20,5		46,5			20,9							81,5	26,5				47,4			2								
	onvoldoende	8	5	10	7	9	3	2	9	8	12	7	1	7	4	9	4	3	11	5	9		7	5	2	4	3	7	7	
	voldoende	19	22	17	20	18	24	25	18	19	15	20	26	20	23	18	23	24	16	22	18		20	22	25	23	14	8	13	
	rood=onvoldoende	39					34					28					32					9	11	6						
	wit=voldoende	96					101					107					103													

de drieminutentoets technisch lezen en voor begrijpend lezen. De toename voor begrijpend lezen is maar liefst 7%.

De tussenopbrengsten voor woordenschat laten een lichte daling zien. In 2014 is, mede op basis van de halfjaarlijkse gesprekken met de schoolleiders, onderzocht waar deze daling mee te maken heeft, zodat er maatregelen getroffen kunnen worden om de resultaten weer omhoog te brengen.

Tevredenheid leerlingen, ouders en leerkrachten

De kwaliteit van de school blijkt, zoals gezegd, niet alleen uit leerresultaten van leerlingen.

Er zijn meer indicatoren die iets zeggen over de kwaliteit, waaronder de tevredenheid van de direct betrokkenen. Alle scholen van PCOU verrichten eens per twee jaar tevredenheidsonderzoeken onder leerlingen, ouders en leerkrachten.

Ouders, leerlingen en leerkrachten zijn de afgelopen twee jaar overwegend positief geweest over 'hun' school. De gemiddelde cijfers zijn respectievelijk 7,4 (ouders), 7,9 (leerlingen) en 7,4 (leerkrachten). De cijfers zijn helaas (nog) niet te vergelijken met landelijke cijfers.

Horizontale verantwoording

In 2013 heeft PCOU besloten om vroegtijdig in te zetten op het vullen van de

schoolvensters op de website van Vensters PO (www.vensterspo.nl). Op deze website wordt cijfermatige informatie van basisscholen toegankelijk gemaakt. In 2013 hebben vijf scholen deelgenomen aan een pilot om de basisinformatie van hun scholen via Vensters PO toegankelijk te maken. Via de websites van de scholen zelf zijn ook de schoolplannen en gidsen opvraagbaar. Dit bevordert een transparante verantwoording, als een van de voorwaarden voor goede ouderbetrokkenheid.

Van goed naar beter

We hebben in de afgelopen jaren, vooral op het gebied van kwaliteitszorg en onderwijskwaliteit, grote vorderingen gemaakt. Alle scholen hebben de basiskwaliteit op orde. Daarmee zijn we er echter niet: we willen de kwaliteit van de scholen verder verbeteren. In 2013 hebben we onze verbetermaatregelen met name gericht op twee gebieden, dat wil zeggen het versterken van:

- begrijpend lezen;
- opbrengstgericht werken.

Begrijpend lezen

De resultaten bij begrijpend lezen waren op onze scholen niet zoals wij wensten. Dit sluit overigens aan bij de landelijke tendens. Nederlandse leerlingen hebben minder plezier in lezen dan leerlingen uit andere landen. Ook blijkt het taalaanbod minder dan gewenst te zijn

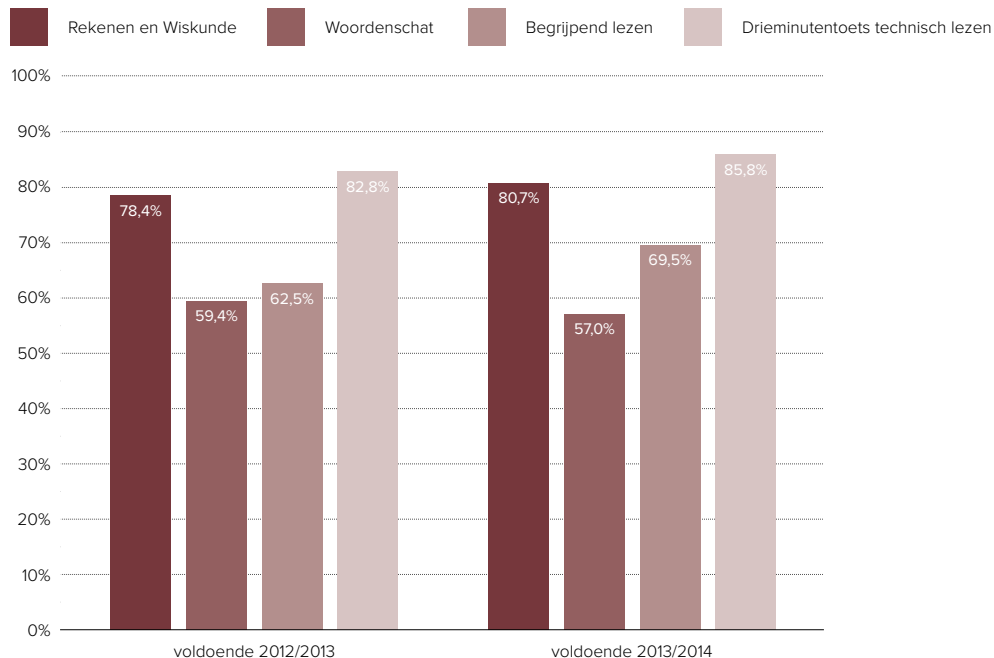
afgestemd op de behoeftes van de leerlingen. Om de resultaten op het gebied van begrijpend lezen te verbeteren is allereerst gekeken naar de oorzaak van de achterblijvende resultaten. De oorzaak bleek voor een deel gelegen in de leerkrachtvaardigheden. Inmiddels is een masterplan begrijpend lezen in uitvoering: 20 van de 28 basisscholen doen mee aan een tweejarig traject om de leerkrachten bij te scholen, zodat ze beter in staat zijn om de leerlingen te begeleiden bij het leren en oefenen van begrijpend lezen. Voor dit project heeft PCOU subsidie ontvangen van de gemeente.

Uit grafiek 2 blijkt dat de resultaten op de tussentoetsen al verbeteren.

Opbrengstgericht werken

De Inspectie van het Onderwijs laat in haar Onderwijsverslag 2012-2013 zien dat scholen zich hebben ingespannen om opbrengstgericht te werken en om gegevens van resultaten beter te analyseren. De volgende stap, namelijk het handelen van leraren in de klas veranderen, is van cruciaal belang. Op onze scholen besteden wij aan de gehele cyclus van opbrengstgericht werken veel aandacht, onder meer in onze voortgangsgesprekken. Het College van Bestuur voert halfjaarlijks met iedere schoolleider een voortgangsgesprek. In deze gesprekken worden de opbrengsten van de scholen besproken aan

Grafiek 2 | Tussenopbrengsten voor de leerjaren 2012-2013 en 2013-2014

de hand van de PDCA-cyclus (plan, do, check, act). Daarbij worden mogelijke verbeteracties besproken en de resultaten van eerder uitgevoerde maatregelen geëvalueerd. In deze gesprekken worden ook het jaarplan van de school, de wettelijk verplichte documenten, gegevens van tevredenheidsonderzoeken en andere relevante informatie doorgenomen.

Naast de halfjaarlijkse gesprekken krijgen de scholen een jaarlijkse opfriscursus in de gebruiksmogelijkheden van ParnasSys, het digitale leerlingvolgsysteem van de scholen. Als ParnasSys goed wordt gebruikt, biedt het veel inzicht in de vorderingen van individuele leerlingen, maar ook van de groepen.

Dyslexie

Dyslexie is een veelvoorkomend leerprobleem dat leerlingen ernstig in de weg kan zitten in hun leerproces. Tegelijkertijd kan er met de juiste ondersteuning voor worden gezorgd dat leerlingen er relatief weinig last van hebben. Al onze basisscholen beschikken over een dyslexieprotocol. Ook hebben 20 van de 28 scholen zich in 2013 voorbereid op het gebruik van het softwarepakket Kurzweil. Kurzweil maakt lezen en schrijven voor dyslectische kinderen een stuk eenvoudiger. Met Kurzweil is bijvoorbeeld tekst, die op het beeldscherm verschijnt, gelijktijdig te horen en het programma stelt kinderen in staat om zelf hun schrijfwerk te controleren.

Van de 7300 leerlingen op onze basisscholen hebben 201 leerlingen een dyslexieverklaring. Dit komt overeen met het landelijk gemiddelde van 3%.

Passend onderwijs

Algemeen

Ieder kind heeft recht op goed onderwijs, passend bij zijn of haar mogelijkheden. Voor sommige kinderen vraagt dat om iets extra's: extra ondersteuning binnen het reguliere onderwijs of speciaal onderwijs. Op 1 augustus 2014 treedt de Wet passend onderwijs in werking. Het is dan de plicht

van de schoolbesturen, verenigd in samenwerkingsverbanden, om voor alle leerlingen passend onderwijs te realiseren. Dit wordt ook wel zorgplicht genoemd. Schoolbesturen krijgen de verantwoordelijkheid voor de organisatie en bekostiging van extra onderwijsondersteuning. Kinderen die het echt nodig hebben, kunnen nog steeds naar het speciaal onderwijs.

Passend onderwijs op onze scholen

Voor onze scholen vraagt de invoering van passend onderwijs om een goede voorbereiding. In 2013 is op stedelijk niveau afgesproken dat de reguliere scholen zich in hun onderwijs en ondersteuning houden aan de Utrechtse standaard. Dat is de norm waaraan in Utrecht de basisondersteuning moet voldoen, ofwel de ondersteuning die een school kan bieden zonder dat een leerling is geïndiceerd voor extra zorg.

De Utrechtse standaard is ontwikkeld door het Samenwerkingsverband Utrecht PO in samenspraak met het Utrechtse primair onderwijs en de gemeente Utrecht. Dit nieuw opgerichte samenwerkingsverband vervangt de drie bestaande Utrechtse samenwerkingsverbanden, die op 1 augustus 2014 zullen ophouden te bestaan. Het nieuwe samenwerkingsverband werkt samen met de Utrechtse scholen aan passend onderwijs.

Naast de basisondersteuning is er op de scholen, als dat nodig is, extra ondersteuning die wordt geboden samen met ketenpartners (leerplicht, jeugdgezondheidszorg, buurtteam, jeugd & gezin, sociaal- en schoolmaatschappelijk werk). De zorg wordt geboden vanuit specialistische voorzieningen (GGZ, reclassering en justitie, jeugdzorg, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs).

Ook zijn de voorbereidingen getroffen voor een zelfanalyse van scholen om hun ondersteuningsprofiel scherp te krijgen in relatie tot de Utrechtse standaard. In 2014 zullen de scholen hun eigen profiel in beeld hebben en maatregelen treffen om te voldoen aan de Utrechtse standaard. Binnen PCOU bestaat een zogenoemde task force 'passend onderwijs', die de invoering van de Wet passend onderwijs voorbereidt.

Het speciaal onderwijs en het speciaal basisonderwijs

PCOU heeft drie scholen voor speciaal onderwijs (SO-scholen):

- de Prinses Wilhelminaschool (samenwerkend met de Herderschêeschool in STIP VSO);
- de Rafaëlschool;
- de Koningin Emmaschool (Amersfoort).

Deze scholen verzorgen onderwijs voor leerlingen met een cognitieve beperking. Het

perspectief voor veel leerlingen van deze scholen is dat zij waarschijnlijk langdurig op zorg en ondersteuning aangewezen blijven. In 2013 is de verdeling van leerlingen over de beide Utrechtse SO-scholen op een andere wijze georganiseerd dan voorheen. De Prinses Wilhelminaschool en de Rafaëlschool hadden beide een afdeling SO (speciaal onderwijs) voor leerlingen tot 12 jaar en een afdeling VSO (voortgezet speciaal onderwijs) voor leerlingen van 12 tot 20 jaar. De SO-afdelingen van beide scholen zijn op 1 augustus 2013 als één school verder gegaan in de Rafaëlschool. De VSO-afdelingen van de beide scholen zijn als één school verder gegaan in de Prinses Wilhelminaschool. Vanaf 1 augustus 2013 werkt de Prinses Wilhelminaschool in één gebouw samen met de VSO-afdeling van de Herderschêeschool, onder de naam 'STIP VSO Utrecht'. Door het bundelen van de krachten kunnen de scholen (nog) beter onderwijs geven aan hun leerlingen. Gezamenlijk hebben zij (samen met de Rafaëlschool) een visie ontwikkeld als basis voor de nieuwe school. De expertise die beide scholen in huis hadden, kan nu ook gedeeld worden, zodat meer leerlingen daarvan kunnen profiteren.

Daarnaast heeft PCOU een school voor speciaal basisonderwijs (SBO): Het Keerpunt. Het Keerpunt verzorgt onderwijs aan leerlingen

STIP VSO / speciaal onderwijs

Directeur Astrid Lotte

Astrid Lotte, schoolleider van STIP VSO, is in 1993 vanuit het LOM- en ZMLK-onderwijs (onderwijs voor zeer moeilijk lerende kinderen) overgestapt naar het mbo. In het mbo werkte ze met jongeren met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, opleidingen op niveau 1. Na het ROC is Astrid in 2009 teruggekeerd naar wat inmiddels 'Speciaal Onderwijs' was gaan heten. Haar ervaring bij het ROC wilde ze inzetten om het VSO beroepsgericht te maken. Daarnaast spreken de leerlingen in het SO haar aan. Ze hebben allemaal hun eigen beperkingen, maar zeker ook hun eigen talenten. Ze vragen allemaal om maatwerk.

Ontstaan van STIP VSO

Een kleine drie jaar geleden zijn de voorbereidingen voor STIP VSO van start gegaan. Toen werd bekend dat drie scholen, die onder twee besturen vielen, hun VSO-afdelingen bijeen zouden mogen brengen in één gebouw om hun krachten te bundelen en de kinderen het beste onderwijs te bieden. Het gaat om de Rafaëlschool en de Wilhelminaschool van PCOU en de Prinses Herderschêeschool van SPO. De schoolleiders van de drie scholen hebben die kans aangegrepen om gezamenlijk voor STIP VSO een visie te vormen, puur geredeneerd vanuit het kind.

Een aantal zaken stond hierbij centraal:

- 1 praktijkvakken en stages;
- 2 expertise verbreden, samenwerken met zorg;
- 3 adaptief onderwijs met op de leerlingen toegespte leerroutes.

Ad 1: Leerlingen worden zo goed mogelijk voorbereid op de arbeidsmarkt als voor hen mogelijk is. Dat gebeurt met onderwijs en stages. Er is daarbij ook samenwerking met het praktijkonderwijs om de leerlingen die dat aankunnen zo veel mogelijk uit te dagen.

Ad 2: Omdat een deel van de leerlingen naast cognitieve problemen ook ontwikkelingsstoornissen heeft, zoals ASS of ODD, is samenwerking met zorg cruciaal. Enkel een cognitieve benadering is te smal voor deze leerlingen. Zij hebben ook hulp nodig bij het leren omgaan met hun ontwikkelingsstoornis. Door de samenwerking met zorg kunnen de leerlingen zo goed mogelijk worden voorbereid op hun toekomst: een zo zelfstandig mogelijke plek in de maatschappij.

Ad 3: Alle leerlingen zijn anders. Ze verschillen niet alleen in hun cognitieve mogelijkheden, maar ook in de aard en complexiteit van hun sociaal-emotionele ontwikkeling. Dat vraagt telkens weer om maatwerk. Dit wil de school bereiken door 'adaptief onderwijs' te bieden, waarin de competenties van de leerlingen (wat

kan de leerling) én hun autonomie (toewerken naar zo veel mogelijk zelfstandigheid) centraal staan.

STIP VSO / nu

Onderwijs

De doelstelling van STIP VSO is leerlingen zo zelfstandig mogelijk te maken op het gebied van:

- wonen;
- werken;
- vrije tijd;
- burgerschap/samenleving.

Leerlingen worden via deze gebieden voorbereid op een zo zelfstandig mogelijk leven. STIP VSO heeft haar onderwijs uitstroomgericht ingericht; gekeken is naar de mogelijkheden van leerlingen voor (beschut) werk of dagbesteding.

STIP VSO kent vier leerlingstromen:

- Stroom 1: ervaringsgerichte dagbesteding. Deze stroom is gericht op kinderen met een IQ van minder dan 35.
- Stroom 2: (licht) arbeidsmatige dagbesteding. Deze stroom is gericht op kinderen met een IQ van 35 tot 50.
- Stroom 3: leerlingen die uitstromen naar werk en qua niveau aanzitten tegen de leerlingen in het praktijkonderwijs. Deze leerlingen kunnen onder goede begeleiding

eenvoudig werk doen. In enkele gevallen stromen er zelfs leerlingen door naar het mbo (niveau 1).

- Stroom 4: deze stroom bevat een onderwijszorgarrangement en richt zich op leerlingen met een IQ tussen 35 en 70 in combinatie met gedragsmatige stoornissen, zoals ASS. Deze leerlingen kunnen uitstromen naar zowel dagbesteding als arbeid.

Ouders

STIP VSO werkt ook bewust aan het betrekken van ouders bij de school. Zo is er inmiddels een ouderparticipatiegroep (klankbord voor organisatie en beleid) en zijn er 28 klassenouders actief.

Kwaliteit

STIP VSO monitort haar kwaliteit. Dit doet STIP VSO onder meer met het leerlingvolgsysteem LVS2000 en de Cito-toetsen speciale leerlingen en Cito ZML. Zo kunnen de vorderingen van de leerlingen goed gemonitord worden, zodat zichtbaar wordt waar de leerlingen zich ontwikkelen en waar hun ontwikkeling stagneert.

met ontwikkelingsproblemen. Deze leerlingen hebben (al dan niet tijdelijk) extra ondersteuning nodig die binnen het reguliere onderwijs onvoldoende gegeven kan worden.

Onze SO-scholen en de SBO-school zullen binnen passend onderwijs onderdeel zijn van het dekkend aanbod van voorzieningen in de stad. De SO-scholen zijn ook een voorziening voor de samenwerkingsverbanden in de regio.

Kwaliteit SO-scholen

Op verschillende gebieden is gewerkt aan de verbetering van de kwaliteit van de scholen:

- Er is een kwaliteitshandboek ontwikkeld. Daarin vinden scholen de aspecten van kwaliteit die periodiek getoetst worden, aanwijzingen voor de analyse van deze gegevens en de stappen die gezet kunnen worden om tot verbetering te komen.
- Invoering van een leerlingvolgsysteem voor het speciaal onderwijs.
- Invoering van het gebruik van toetsen, speciaal ontwikkeld voor SO-leerlingen, die wat betreft de inhoud en het berekenen van de zogenoemde vaardigheidsscore zijn te vergelijken met Cito-toetsen voor het basisonderwijs.

De ontwikkeling van de leerlingen kan op deze wijze zichtbaar worden gemaakt en zo nodig

kunnen maatregelen getroffen worden om de opbrengsten van de scholen te verbeteren.

Alle SO-scholen hebben de basiskwaliteit op orde. Nadat de Inspectie van het Onderwijs in 2012 de kwaliteit van het onderwijs op de Koningin Emmaschool als zwak beoordeelde, is een intensief verbetertraject doorlopen. Eind 2013 concludeerde de Inspectie dat de school op alle kwaliteitsaspecten voldoende scoort. Op enkele onderdelen is het onderwijs zelfs verder gevorderd dan het basisoniveau.

Overige zaken

Ouderbetrokkenheid

Uit onderzoeken blijkt dat betrokkenheid van ouders bij de schoolloopbaan van hun kinderen kan bijdragen aan het schoolsucces. Een van de ambities uit het meerjarenbeleidsplan 2013-2016 is om de ouderbetrokkenheid op onze scholen te vergroten. Binnen PCOU zijn er op verschillende scholen inspirerende voorbeelden van ouderbetrokkenheid. Een ervan is het gebruik van het ouderportaal van het leerlingvolgsysteem ParnasSys. In het ouderportaal stelt de school informatie beschikbaar, waaronder de toetsresultaten. Vanwege de voorbereiding en noodzakelijke scholing is het gebruik van het ouderportaal nog niet op alle scholen in gebruik. De ambitie is dat dit op 1 augustus 2015 wel het geval is.

Ouderparticipatie op de Da Costaschool Kanaleneiland

Naast alle activiteiten met kinderen en ouders om de ouderbetrokkenheid te vergroten, is de Da Costaschool dit jaar gestart met FAST (*Family And School Together*). Dat is een programma waarbij ouders zelf de regie (leren) nemen, in hun kracht komen en een sociaal netwerk opbouwen. Dit heeft een bewezen, positief effect op de ontwikkelingskansen van de kinderen uit deze gezinnen. Uit onderzoek in Amerika, Australië en Engeland blijkt dat duidelijk: minder gedragsproblemen bij de kinderen, verbeterde leerresultaten, minder schooluitval en aanzienlijk betere relaties tussen gezinnen en school. In Nederland zijn de resultaten van de pilot veelbelovend.

Het FAST-team bestaat uit: welzijnswerkers, ouders en teamleden van de school. Acht weken lang komen acht tot tien gezinnen (na schooltijd) één keer per week op school. Er wordt gepraat, gespeeld en samen gegeten volgens een vaste opzet. De laatste bijeenkomst is een afsluitende, feestelijke bijeenkomst. De kinderen maken dan iets moois voor hun ouders en er zijn gasten bij.

Na deze acht bijeenkomsten komen ouders regelmatig bijeen en geven ze zelf een vervolg aan het project. Het FAST-team en de ouders zijn hier heel enthousiast over. De Da Costaschool wil dit de komende jaren zeker voortzetten.

Aansluiting Voortgezet Onderwijs

Om het primair onderwijs goed te laten aansluiten op het voortgezet onderwijs werken de basisscholen en de scholen voor voortgezet onderwijs volgens de zogenoemde POVO-procedure. In dit verband zijn in 2013 zogenoemde proeftafels georganiseerd voor onderwijsgeevenden uit het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs, waar zij met elkaar leerlingdossiers bespraken. Veel van onze scholen hebben gebruikgemaakt van deze gelegenheid; men omschreef de uitwisseling van informatie als waardevol.

Brede school

De brede school combineert onderwijs met voorzieningen als naschoolse opvang, sport, welzijn en cultuur. Brede scholen zijn er niet alleen voor leerlingen, maar ook voor ouders en de buurt.

Acht scholen van PCOU maken deel uit van een brede school. Door de wijzigingen in de bekostiging door de gemeente en de gedachtegang dat het onderwijs leidend is in de brede school, zijn de brede scholen onder penvoerderschap van de grote besturen gekomen.

Voor PCOU betekent dat het penvoerderschap van:

- Weide Wereld (Leidsche Rijn);
- Noordwest (brede school Ondiep en brede school Zuilen).

In opdracht van PCOU is het afgelopen jaar een businessplan ontwikkeld, dat als jaarplan voor de brede scholen gaat functioneren. De Hogeschool Utrecht onderzoekt de effectiviteit en toegevoegde waarde van brede scholen. Afhankelijk van de uitkomsten van dit onderzoek zal het beleid voor de verdere doorontwikkeling van brede scholen worden geformuleerd en zullen de jaarplannen worden bijgesteld.

Voor- en vroegschoolse educatie

In Utrecht is in 2012 een richtinggevend kader ontwikkeld voor de begeleiding en educatie van het jonge kind: het 'Utrechts Kwaliteitskader voor educatie van het jonge kind' (hierna: UKK). De praktische uitvoering van dit UKK is het project 'Nu voor Later', een samenwerkingsproject dat met gemeentelijke subsidie inzet op het gezamenlijk ontwikkelen van een stedelijke kwaliteitsnorm voor de educatie van het jonge kind (2 tot 6 jaar).

Vanuit twaalf organisaties is het samenwerkingsconvenant ondertekend. Dit zijn ongeveer tweehonderd Utrechtse locaties (kinderdagverblijven, peutercentra en

Portret van een school

De Baanbreker

De Baanbreker is een school in de Utrechtse wijk Lunetten, een kleine school met 150 leerlingen en een klein team met voornamelijk fulltime medewerkers.

Ziekteverzuim

Wat opvalt bij De Baanbreker is het lage ziekteverzuimpercentage. 'Ik heb veel geluk met een team van gezonde en gedreven mensen', aldus de schoolleider, Kees Mandersloot. Er is veel waardering voor het team en Kees heeft veel belangstelling voor zijn mensen. 'De mensen werken hier al gauw lang door. Als iemand griepig is, zorg ik ervoor dat zo iemand zichzelf in acht neemt en op tijd naar huis gaat. Ik doe ook niet moeilijk over een keer wat minder werken, als de situatie daar even om vraagt. Dat lossen we als team op.' Er is veel verbondenheid binnen het team: 'We zijn met elkaar bezig voor de leerlingen.'

Rust en regelmaat

Kees omschrijft zijn school als een opgeruimde school waar rust heerst. 'Bij ons kunnen de deuren open staan, er is weinig lawaai in de gangen.' Het is een overwegend witte school. Toch is het geen school met alleen maar 'brave leerlingen'. Kees komt uit het speciaal basisonderwijs en dat kenmerkt hem wel. Juist voor de kinderen die wat extra's nodig hebben, wil hij er graag zijn. 'Wij zien niet op tegen de invoering van passend onderwijs, wij doen al veel aan extra zorg.' Zo is 5 tot 15% van zijn leerlingen afkomstig van een kindertehuis van het Leger des Heils. Dat zijn kinderen die vaak al het nodige hebben meegemaakt. Het hele team zet zich in voor deze kinderen. 'Ze vliegen in en weer uit, zitten hier niet altijd langere tijd, maar wij willen er graag voor ze zijn.' Ook staat de school open voor verschillende nationaliteiten. 'Enige jaren geleden hadden we wel negentien

nationaliteiten in huis.' De andere kinderen op school kunnen daar goed mee omgaan. Ze zijn het gewend en gaan respectvol met elkaar om. Juist het sociale aspect, het respect hebben voor elkaar, vindt Kees belangrijk. Daarbij scoort de school ook nog bovengemiddeld op de Cito-toetsen, 'maar daar kan in een ander jaar weer verandering in komen, vanwege de leerlingen die dan op school zitten'.

Samenwerking

Het schoolgebouw van De Baanbreker zit vast aan de twee andere scholen in Lunetten. Samen zetten ze zich in voor de leerlingen, maar ook voor de wijk. 'We willen eigenlijk als scholeneiland het centrum van de wijk vormen.' De schoolleiders werken nauw samen. Zo voeren de schoolleiders zeswekelijks overleg met sociaal-maatschappelijk werk, jongerenwerk, wijkagenten en de veiligheidscoördinator van de gemeente. 'Tijdens dit overleg bespreken we alle kinderen met wie er iets aan de hand lijkt te zijn.'

Maar ook op vele andere fronten werken de scholen samen. Zo is samen met de buitenschoolse opvang (Jolie) een 'kinderraad' gevormd. Alle drie de scholen leveren wethouders en een (loco) burgemeester. Onlangs was de kinderraad al te gast bij de burgemeester van Utrecht, Jan van Zanen. Allerlei vergaderingen van wijkcomités vinden plaats in de scholen en de schoolleiders zitten daar ook bij. De schoolleiders gaan ook om beurten op vrijdagavond langs bij de kinderdisco (waar eens wat problemen waren ontstaan met overlastgevende kinderen). Ook zijn de scholen gezamenlijk schone energie aan het promoten en krijgen ze in ruil voor aangeschafte zonnepanelen in de wijk zelf ook panelen. Kees is enthousiast over de samenwerking, maar vindt het ook gewoon. 'We hebben allemaal de kinderen voor ogen. Dat helpt enorm!'

basisscholen). Vanaf september 2013 is een groot aantal professionaliseringsactiviteiten gestart om de pedagogisch medewerkers en leerkrachten beter toe te rusten.

Deze activiteiten vinden plaats op een wijze die direct verbonden is met de dagelijkse praktijk en de eigen vragen en oplossingen van de professionals. Om de speerpunten van het UKK te realiseren worden lerende netwerken opgezet. Om de kansen van jonge kinderen te vergroten worden naast ondersteuning op het gebied van taal, ook extra programma's geboden op het gebied van rekenen, motoriek en de sociaal-emotionele ontwikkeling. Dit gebeurt via de zogenoemde voorschoolse educatie. Voorschoolse educatie begint op de peuterspeelzaal of in de kinderopvang en loopt door in de kleutergroepen van de basisschool, wat de vroegschoolse educatie wordt genoemd.

Van de 28 scholen van onze Stichting zijn er tien scholen met een aanbod voor voor- en vroegschoolse educatie. Er is sinds september 2013 een school bijgekomen met een VVE-aanbod: De Piramide Bisschopsplein.

1.3 Personeelsbeleid

Inleiding

Het personeelsbeleid speelt een belangrijke rol bij het verwezenlijken van de doelstellingen van de Stichting. Bekwame, goed opgeleide en gemotiveerde medewerkers zijn immers een voorwaarde voor kwalitatief goed onderwijs. Belangrijke onderwerpen in 2013 waren de professionalisering van medewerkers, de verbetering van de gesprekkencyclus en het terugdringen van verzuim.

Tabel 2 | Aantal fte en aantal medewerkers (per 1 oktober 2013)

Categorie	fte	aantal
Directie	45,8	48
OP*	455,5	631
OOP**	151,6	217
subtotaal	652,9	896
Student	7,4	8
Vervanger***	25,2	71
Totaal	685,5	975

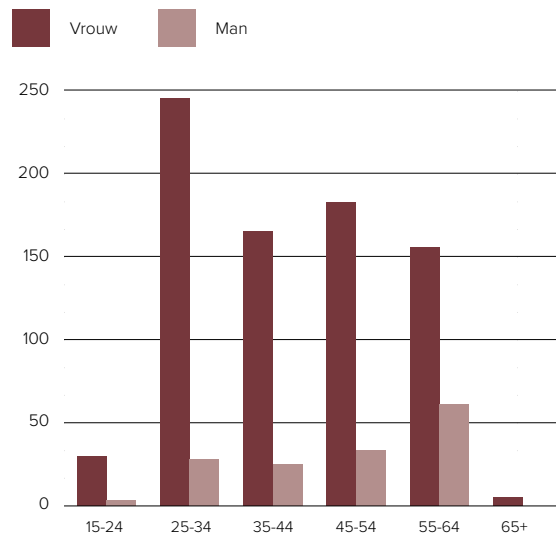
* OP = onderwijzend personeel.

** OOP = onderwijsondersteunend personeel.

*** Een vervanger is iemand die een tijdelijk afwezige leerkracht vervangt.

Grafiek 3 | Leeftijdsopbouw medewerkers
(per 1 oktober 2013)

Verzuimbeleid

Het beleid van PCOU is erop gericht het verzuim zo veel mogelijk terug te dringen. De direct leidinggevende speelt een cruciale rol in het voorkomen van verzuim en de verzuimbegeleiding. In 2013 zijn daarom, net als in de voorgaande jaren, trainingen voor leidinggevendenden georganiseerd, waarbij zij door middel van gesprek en het uitwisselen van ervaringen stilstonden bij ‘aanwezigheid, boeien en binden, voorkomen van verzuim en de verschillende rollen bij verzuimbegeleiding’. Daarnaast zijn met behulp van een acteur relevante casussen uit de praktijk geoefend, waarbij aandacht is geschonken aan de ziekmelding, het preventieve verzuimgesprek, het verzuimgesprek en het werkhervattingsgesprek, dit alles gerelateerd aan de contactmomenten van de Wet verbetering poortwachter.

Tabel 3 | Verzuimcijfers 2008-2013

Jaar	% kortdurend 0-8 dagen	% middellang 8-43 dagen	% langdurend > 43 dagen	% totaal
2008	1,1	0,9	6	8
2009	0,9	0,6	5,3	6,8
2010	1	0,9	5	6,9
2011	1	0,7	7,1	8,8
2012	0,7	0,6	7	8,4
2013	0,8	1,1	4,6	6,5

In tabel 3 is te zien dat het verzuim in 2013 ten opzichte van 2012 met 1,9% is gedaald naar 6,5%. Dat komt niet alleen door effectief verzuimbeleid. Een andere oorzaak van de daling is dat PCOU per 1 augustus 2013 ‘eigenrisicodrager’ is geworden voor het eerste jaar van het verzuim van medewerkers. Dit betekent dat de kosten die met het verzuim zijn gemoeid niet meer worden vergoed door het Vervangingsfonds, maar dat deze worden gedragen door de scholen zelf. Dit levert op bestuursniveau een besparing op en kan de scholen geld opleveren als zij hun verzuim laag houden. In de praktijk zetten schoolleiders actief in op re-integratie van verzuimende medewerkers en kiezen zij minder snel voor externe ziektevervangings.

De mate van langdurig verzuim blijft zorgelijk. In veel gevallen gaat het om een combinatie van werkgerelateerde en privéfactoren. Het tijdig inzetten van de juiste middelen (psychologische begeleiding, coaching en loopbaangesprekken) is van het grootste belang en heeft als doel om het verzuim als gevolg van (vooral) psychische klachten te beperken.

In 2013 is PCOU overgegaan naar een nieuw systeem (Raet Verzuimmanager), waarmee medewerkers ziek en hersteld worden gemeld. Daarnaast kunnen leidinggevendenden in dit systeem op voorhand contact leggen met de bedrijfsarts over het verzuim van medewerkers

en concrete vragen stellen. De bedrijfsarts geeft antwoord door middel van een digitale terugkoppeling na het verzuimgesprek met de medewerker.

Werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten (hierna: WGA)

PCOU is sinds januari 2012 eigenrisicodragers voor de WGA. Dat betekent dat de scholen verantwoordelijk zijn voor de re-integratie van (ex-)medewerkers met een arbeidsongeschiktheidsuitkering. Het betreft re-integratie naar werk, passend bij de mogelijkheden. In december 2013 waren er binnen PCOU veertien personen met een WGA-uitkering. De P&O-adviseurs begeleiden de WGA-gerechtigden. Deze begeleiding is maatwerk, waarbij voortdurend wordt afgewogen welke stappen moeten worden gezet.

Professionalisering medewerkers

Om gericht te kunnen werken aan professionalisering (en daarmee aan goed onderwijs) voert de schoolleider functioneringsgesprekken met de leerkrachten en het College van Bestuur met de schoolleiders. De opleidingsbehoefte van medewerkers wordt door deze gesprekken zichtbaar en de gemene deler van deze gesprekken geeft een indicatie van de opleidingsbehoefte van PCOU als geheel.

Professionalisering vindt vooral plaats door trainingen en cursussen. Deze worden (voor het overgrote deel) verzorgd vanuit de PCOU-Academie en vanuit Partners in Professionalisering, een samenwerkingsverband tussen de Utrechtse schoolbesturen, de Utrechtse Hogescholen en de Universiteit Utrecht.

Overzicht van scholingstrajecten voor leerkrachten:

- Interpreteren van toetsgegevens. Hier heeft driekwart van de schoolteams van PCOU aan deelgenomen. Het aanbod bestond uit theorie en uit het maken van analyses van toetsen van de eigen groep.
- Het gebruik van digitale schoolborden. Alle leerkrachten hebben hieraan deelgenomen.
- Master *special educational needs*. Tien intern begeleiders hebben hieraan deelgenomen.
- Middenmanagement (training voor bouwcoördinatoren).
- Masterclass ICT-coördinatoren. Tien ICT-coördinatoren hebben hieraan deelgenomen.

Voorbeelden van scholingstrajecten voor schoolleiders:

- Training gespreksvoering met leerkrachten. Vrijwel alle schoolleiders hebben hieraan deelgenomen.

- Cursus financieel management (lezen en interpreteren van financiële gegevens). Vrijwel alle schoolleiders hebben hieraan deelgenomen.

Gesprekkencyclus

De jaarlijkse 'Tweedaagse' voor schoolleiders stond in 2013 in het teken van de gesprekkencyclus voor medewerkers. Tijdens de Tweedaagse werkten schoolleiders en medewerkers van het bestuursbureau gezamenlijk aan de verbetering van de gesprekkencyclus. Nieuw is dat de opbrengsten van het onderwijs nadrukkelijk in de gesprekken aan de orde komen. Binnen de gesprekkencyclus onderscheiden we de volgende gesprekken:

- Het planningsgesprek: leidt tot afspraken over de te bereiken resultaten in de afgesproken periode en de competenties die daarvoor ontwikkeld moeten worden.
- Tijdens het functionerings-/voortgangsgesprek worden de resultaten en de ontwikkeling van de medewerker besproken.
- In het derde en laatste gesprek worden de gemaakte afspraken geëvalueerd en beoordeeld, waarna een nieuwe cyclus start.

Daarmee ontstaat zowel de aansluiting met de doelen in het jaarplan en het schoolplan van de school, als de mogelijkheid om te beoordelen of de afgesproken resultaten behaald worden.

In de zomer van 2013 is het *Handboek gesprekkencyclus PCOU* vastgesteld en op alle scholen ingevoerd.

Het College van Bestuur voert tweejaarlijks functioneringsgesprekken met de schoolleiders. Ook biedt het College van Bestuur intervisiegroepen voor schoolleiders.

Medewerkerstevredenheidsonderzoeken en exitgesprekken

De scholen houden tweejaarlijks een medewerkerstevredenheidsonderzoek. Dat geeft inzicht in de verbeterpunten voor de organisatie. De tevredenheid van de leerkrachten, de schoolleiders en het onderwijsondersteunend personeel is een belangrijk gegeven. Iemand die met plezier werkt, zal betere resultaten boeken en minder snel verzuimen.

In 2013 is een vragenlijst ontwikkeld die is bedoeld voor vertrekkende medewerkers.

Tabel 4 | In-, door- en uitstroom (in aantallen medewerkers)

Funcie categorie	Nieuw	Van collega-school	Naar collega-school	Vertrokken
Directie	1	6	5	1
Onderwijsondersteunend personeel	1	91	73	28
Onderwijzend personeel	10	103	95	8
Eindtotaal	12	200	173	37

Informatie over de reden(en) van vertrek kan aanleiding geven om, indien sprake is van knelpunten, maatregelen te treffen op Stichtings- of schoolniveau.

Instroom, doorstroom, uitstroom

Mobiliteit van personeel is een essentieel onderdeel van personeelsbeleid. We maken daarbij onderscheid tussen de instroom van (bekwame) nieuwe medewerkers, de doorstroom van medewerkers (noodzakelijk vanwege krimp en groei van scholen, om medewerkers nieuwe kansen te bieden en om nieuw bloed in een school te krijgen) en de uitstroom van medewerkers om welke reden dan ook.

In 2013 is het project 'PCOU financieel onafhankelijk' uitgevoerd. Daardoor is het totale personeelsbestand verminderd met 24 fte. Dit is vooral gebeurd door het beëindigen van tijdelijke dienstverbanden en door het niet opnieuw invullen van arbeidsplaatsen

bij vertrek door natuurlijk verloop. Hiernaast zijn medewerkers voor een totaal van 33 fte herplaatst op andere scholen.

Nieuw personeels- en salaris-administratiesysteem

In 2013 zijn verschillende modules van het nieuwe personeels- en salarisadministratiesysteem (Raet HR) uitgerold of als pilot gestart. De module voor personeel en salarisadministratie werkt op alle hoofdzaken goed, maar er wordt wel gewerkt aan de inrichting en bijstelling van verschillende processen.

1.4 Huisvesting

Inleiding

Vernieuwing van onderwijshuisvesting blijft een belangrijke doelstelling. We willen met onze schoolgebouwen het hedendaagse onderwijs zo goed mogelijk ondersteunen. We proberen daarbij zo veel mogelijk het netwerk in en om een school in één gebouw te huisvesten. In dat netwerk werkt een school samen met instellingen op het gebied van sport, opvang, cultuur of welzijn. Met de huidige wet- en regelgeving en de groei van het aantal leerlingen is dit een opgave waar ieders inspanning en samenwerking voor nodig zijn. Het masterplan primair en (voortgezet) speciaal onderwijs (hierna: masterplan) van de gemeente

Utrecht is leidend voor de onderwijshuisvesting. Het masterplan eindigt in 2014, waarna een zogenoemd integraal huisvestingsplan (hierna: IHP) wordt opgesteld. Daarvoor is de voorbereiding reeds gestart. In 2013 is in het kader van het masterplan de nieuwe huisvesting van Op Dreef, Da Costaschool Hoograven en Prinses Wilhelminaschool (STIP VSO) opgeleverd. De Piramide (Van Maasdijkstraat) werd voorzien van een nieuwe gymzaal en de nieuwbouwplannen voor De Oase en Da Costaschool Kanaleneiland zijn verder voorbereid.

In het kader van het programma onderwijskundige vernieuwing – onderdeel van het masterplan – zijn de bestaande schoolgebouwen van Koningin Beatrixschool, Parkschool en De Regenboog technisch en functioneel verbeterd. Deze werkzaamheden werden gecombineerd met de uitvoering van onderhoud, zodat de scholen een nieuwe, frisse uitstraling kregen.

De verbetering van het binnenklimaat en de verduurzaming van schoolgebouwen zijn in 2013 gestagneerd. De gemeente Utrecht vroeg een mede-investering in de isolatie van de buitenkant van de schoolgebouwen, waartoe het schoolbestuur geen bevoegdheid heeft op grond van wet- en regelgeving. Hierover heeft overleg plaatsgevonden, waarna de verbetering van het binnenklimaat op de scholen is hervat.

De gemeente heeft inmiddels een subsidie beschikbaar gesteld voor de verduurzaming van maatschappelijk vastgoed, die een mogelijkheid biedt voor de verdere verbetering van schoolgebouwen.

In januari 2015 zal de wetwijziging overheveling buitenonderhoud primair onderwijs van kracht worden. Nu is de gemeente verantwoordelijk voor het groot onderhoud aan de buitenkant van gebouwen en voor het programma onderwijskundige vernieuwing. Vanaf 2015 zal het schoolbestuur deze verantwoordelijkheid overnemen. We hebben ons hierop voorbereid door het opstellen van een nieuw meerjarenonderhoudsplan. Hierin is ook de verduurzaming van schoolgebouwen voor de toekomst gewaarborgd.

De verwachting is, met het beëindigen van het masterplan en de komst van het IHP, dat de vernieuwing van onderwijshuisvesting in de toekomst minder complex zal zijn. De komende periode wordt de aandacht gericht op onderhoud en aanpassing van schoolgebouwen. Ook staat de verbetering van de huisvestingsexploitatie van de scholen centraal, bijvoorbeeld door middel van centrale inkoop van materialen en dienstverlening.

Welke schoolgebouwen zijn vernieuwd?

Op Dreef

Na de sloop van het oude gebouw aan de Dianadreef is in het voorjaar van 2013 gestart met de nieuwbouw. De uitvoering vond plaats onder bouweerschap van PCOU en is geheel volgens de planning en binnen het beschikbare budget gerealiseerd. Het gebouw is begin januari 2014 in gebruik genomen. Het gebouw telt tien leslokalen, twee speellokalen, een ouderlokaal en twee lokalen voor vroeg- en voorschoolse educatie. Momenteel vindt overleg plaats met de gemeente om met het resterende deel van het budget alsnog het gewenste groene dak op de school te plaatsen.

Da Costaschool Hoograven

Op 13 mei 2013 opende de Brede School Duurstedelaan haar deuren. Naast de Da Costaschool Hoograven maken daarvan de dr. Ariënschool (KSU) en De Hoge Raven (SPO Utrecht) deel uit. Het gebouw is tot stand gekomen onder bouweerschap van de gemeente Utrecht. De Da Costaschool heeft in het nieuwe schoolgebouw de beschikking over tien leslokalen. Daarnaast biedt de brede school de mogelijkheid van medegebruik van twee speellokalen, twee gymzalen, een theatervoorziening en een goed geoutilleerd ouderlokaal met een prachtige keuken. Naast de scholen zijn in het gebouw organisaties

voor kinderopvang en buitenschoolse opvang gehuisvest. De gemeente en de drie besturen zijn in overleg om het juridische eigendom en het beheer zo efficiënt mogelijk te regelen.

STIP VSO

De VSO-afdelingen van de Rafaëlschool en de Prinses Wilhelminaschool zijn in 2013 samengevoegd, om verder te gaan als Prinses Wilhelminaschool. Samen met de Herderschêeschool vormt de Prinses Wilhelminaschool vanaf 1 augustus 2013 STIP VSO, een school die praktisch onderwijs biedt dat voorbereidt op arbeid in een (beschermde) werkomgeving of een dagbestedingscentrum. STIP VSO openende op 1 november 2013 de deuren van haar splinternieuwe huisvesting aan de Europalaan. Het voormalige schoolgebouw van het Delta College is – onder bouwheerschap van de gemeente Utrecht – volledig gerenoveerd en voorzien van vaklokalen en allerlei eigentijdse voorzieningen, gericht op de beoogde leerlingen. Zo is het schoolplein een leerplein, gebaseerd op het concept van Beweeg Wijs. De methode van Beweeg Wijs speelt in op belangrijke vrije bewegingmomenten van leerlingen. Hiervoor is een kleurconcept ontwikkeld, waarin leerlingen beter leren samen bewegen in een uitdagende en gestructureerde omgeving.

Gymzaal De Piramide

De Piramide (Van Maasdijkstraat) kreeg de beschikking over een nieuwe gymzaal met

dojo (accommodatie voor vechtsporten) en een danszaal. Het eigendom van het gebouw, dat tevens dienst doet als voorziening voor de wijk, berust bij de gemeente.

De Oase

Het definitieve ontwerp van de nieuwbouw van De Oase is in 2013 vastgesteld. Het ontwerp ademt de sfeer uit van het werk van de bekende architect Willem Dudok. De school krijgt 25 leslokalen, twee speellokalen en een gymzaal. Het ontwerp is vervolgens gereedgemaakt voor aanbesteding. Medio 2013 is de nieuwbouw aanbesteed en in februari 2014 werd de eerste paal geslagen. De planning is dat het nieuwe gebouw in december 2014 gereed zal zijn.

Programma onderwijskundige vernieuwing

In de gebouwen van de Koningin Beatrixschool, Parkschool en De Regenboog zijn bouwkundige vernieuwingen gerealiseerd. Het betreft ICT-werkruimten en/of speelruimtes en/of functionele werkplekken voor bijvoorbeeld interne begeleiding of remedial teaching. Tevens zijn op deze scholen onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd.

Het meerjarenonderhoudsplan 2014-2039

In de zomer van 2013 zijn alle schoolgebouwen geschouwd op basis van de NEN 6727-standaard. Daarbij is de technische conditie van de schoolgebouwen in beeld gebracht, wat heeft geleid tot een nulmeting.

Vervolgens is met alle schoolleiders een gesprek gevoerd over de onderhoudssituatie. De verzamelde gegevens zijn verwerkt in het meerjarenonderhoudsplan 2014-2039 dat door het College van Bestuur in 2014 is vastgesteld. Op een aantal scholen heeft geen schouw plaatsgehad; het betreft scholen met een nieuw gebouw of scholen die in aanmerking komen voor nieuwbouw/renovatie.

1.5 Financiën

De financiële positie per 31 december 2013

Stichting PCOU heeft per balansdatum een vermogen van € 9.194.545. Daarmee is de vermogenspositie, op basis van de normen zoals ontwikkeld door de commissie-Don, voldoende te noemen. Het weerstandsvermogen is ten opzichte van 2012 met bijna 6% verbeterd tot 16,6%. De kapitalisatiefactor is met bijna 6% verbeterd tot 34,9%. De incidentele middelen van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen (hierna: OCW) die voortvloeiden uit het Nationaal Onderwijsakkoord hebben daaraan bijgedragen, evenals een krachtige interne sturing op vervanging vanwege verzuim. Om een beeld te geven van de positieve ontwikkeling van de financiële positie worden verschillende kengetallen gebruikt. Alle kengetallen bevinden zich binnen of iets boven de norm van het Ministerie van OCW. Ook kan geconstateerd worden dat alle vermelde kengetallen op het niveau liggen

Tabel 5 | Kengetallen financiële positie

Kengetallen financiële positie	2013	2012	2011	2010	Toelichting
Baten*	55.307.000	53.708.000			Geeft aan het vermogen dat een bestuur moet aanhouden om kortlopende schulden te kunnen voldoen, vervangingsinvesteringen te kunnen doen en onverwachte tegenvallers te kunnen opvangen; de zogenoemde bufferliquiditeit. (signaleringsgrens 37,5%)
Activa - investering gebouw**	19.303.000	15.608.000			
Kapitalisatiefactor	34,9%	29,1%	29,0%		
Ter dekking van:					Zie boven.
– kortlopende schulden	9.466.000	8.835.000			
– vervangingsinvesteringen***	5.913.000	5.333.000			
– bufferliquiditeit****	2.765.000	2.685.400			
Totaal benodigd	18.144.000	16.854.000			
Dekkingsoverschot (-tekort)	1.159.000	-1.246.000	2.606.753		
Liquiditeit (current ratio - vlottende activa gedeeld door kortlopende schulden)	1,19	0,92	0,93	1,03	Geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is om met de haar ter beschikking staande vlottende middelen aan haar verplichtingen te voldoen, waarbij ook tot verkoop van de effecten kan worden overgegaan. (Norm ligt tussen de 1,1 en 2,0)
Liquiditeit (quick ratio - vlottende activa exclusief effecten gedeeld door kortlopende schulden)	1,19	0,92	0,81	0,88	Geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is om met de haar ter beschikking staande vlottende activa (exclusief de voor de lange termijn vastgelegde middelen in effecten) aan haar kortlopende verplichtingen te voldoen. (norm ligt tussen de 0,5 en 1,0)
Solvabiliteitsratio (eigen vermogen gedeeld door totaal passiva)	0,41	0,32	0,28	0,44	Geeft aan in hoeverre de organisatie op de lange termijn in staat is om aan haar verplichtingen (inclusief voorzieningen) te voldoen. (norm ligt tussen de 0,33 en de 0,50)
Solvabiliteitsratio (eigen vermogen plus voorzieningen gedeeld door totaal passiva)	0,58	0,52	0,46	0,54	Geeft aan in hoeverre de organisatie in staat is op de lange termijn aan haar verplichtingen (exclusief voorzieningen) te voldoen. (norm ligt tussen de 0,33 en 0,50)
Rentabiliteit (resultaat gedeeld door totale baten)	5,88%	1,87%	0,23%	0,82%	Cijfers zijn inclusief incidentele baten.
Weerstandsvermogen (vermogen gedeeld door totale baten inclusief rente)	16,6%	11,00%	9,46%	13,10%	Vermogen om op lange termijn aan verplichtingen te voldoen. (norm ligt tussen 10-40%)

* Totale baten inclusief saldo financiële baten en lasten.

** Totaal activa minus investeringen in gebouwen en verbouwingen, rekening houdend met egalisatierekening investeringen en onderhanden werk.

*** 50% van de aanschafwaarde van de vaste activa exclusief gebouwen en verbouwingen.

**** 5% van de totale baten inclusief saldo financiële baten en lasten.

van eind 2012 of een verbetering vertonen. De vraag of de financiële positie en met name de vermogenspositie toereikend is om bestaande én toekomstige risico's te ondervangen wordt beantwoord door de risico's te kwantificeren. Daarbij zijn de kans van optreden en de impact van het risico van belang. De borging van het proces om risico's te kwantificeren, te beoordelen en te verwerken maakt deel uit van het interne risicobeheersingssysteem.

Interne risicobeheersing en controle

Het interne risicobeheersings- en controlesysteem 'Risicomanagement' hoort voor een deel thuis in de planning-en-controlcyclus. Voor de kaderbrief bij de begroting wordt een analyse gemaakt van de externe en interne omgeving. Op basis daarvan worden risico's ingeschat, beoordeeld en verwerkt in de begroting. Onderdeel van de begroting vormt de Strategie Executie Kaart (hierna: SEK). De SEK is de vertaling van de doelstellingen uit het meerjarenbeleidsplan naar kritische succesfactoren, prestatie-indicatoren, normen en trends. De risico's die het behalen van de doelstellingen belemmeren, worden geëxpliciteerd en geclassificeerd naar hoog, midden en laag risico. Vervolgens worden de beheersmaatregelen geformuleerd. Eventuele restrisico's worden daarna via aanvullende controlemaatregelen afgedekt. De gebieden waarop de Stichting risicomanagement

voert, zijn onderwijs, personeel, financiën en huisvesting.

Een beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

Belangrijke risico's waarop beheersmaatregelen zijn genomen, zijn:

- de betrouwbaarheid van de tussentijdse rapportages ter sturing van de organisatie. In het verslagjaar is een projectgroep gestart die nieuwe, volledige, juiste en betrouwbare rapportages heeft ontwikkeld;
- invoering passend onderwijs en de fluctuaties in leerlingenaantallen. Hiertoe is een werkgroep 'Transitie Passend Onderwijs' opgericht, die de consequenties van de regelgeving vertaalt in de organisatie;
- onderhoud van gebouwen. In de zomer van 2013 is een nulmeting uitgevoerd op alle gebouwen en vervolgens een meerjarenonderhoudsplan opgesteld;
- afwaarderingen van activa als gevolg van krimp van leerlingaantallen op scholen. In 2013 zijn (delen van) gebouwen afgestoten waarvan de investeringen in het gebouw nog niet (volledig) waren afgeschreven. De desinvestering komt ineens ten laste van het resultaat. Bij bestuursbesluiten wordt dit aspect nu expliciet meegewogen.

PCOU heeft de ambitie om in 2014 het risicomanagement verder te ontwikkelen door het

ontwikkelen van risicoprofielen, het rapporteren en terugkoppelen over risicomanagement door de scholen, het uitvoeren van trendanalyses en het ontwikkelen van scenario's.

De rapportage van het toezichthoudend orgaan

De Raad van Toezicht is de intern toezichthouder. Daarnaast ondersteunt en adviseert de Raad van Toezicht het College van Bestuur over financiële en beleidsvraagstukken. Leidraad daarbij is de *governance code* die voor de Stichting van toepassing is. Dit is de 'Code goed bestuur' van de PO-Raad. In de aanloop naar iedere vergadering van de Raad van Toezicht bespreekt de Auditcommissie van de Raad van Toezicht rapportages over interne risicobeheersing. In 2013 ging het daarbij niet alleen over de risico's en risicobeheersmaatregelen bij begrotingen en voortgangsrapportages, maar ook over wat er is gedaan met de bevindingen van de accountant, die deze heeft neergelegd in de *management letter*. In 2013 heeft het College van Bestuur drie keer gerapporteerd over de acties die zijn ondernomen naar aanleiding van de *management letter*. De accountant heeft de *management letter* besproken met de Auditcommissie en het financiële jaarverslag met de voltallige Raad van Toezicht. Om te blijven voldoen aan de *governance code* zijn het Reglement voor Bestuur en Toezicht PCOU

en het Managementstatuut PCOU herzien. De herzieningen zijn voorbereid in 2013 en traden in werking in januari 2014.

Financieel beleid

Om de nodige financiële buffers aan te leggen, lag in het verleden de nadruk op kostenbeheersing. In 2012 is het project 'PCOU financieel onafhankelijk' van start gegaan, met de bedoeling om de reguliere basisscholen in financieel opzicht gezond(er) te krijgen. In 2013 is met dit project goede voortgang geboekt. De vermogenspositie en de liquiditeitspositie zijn verbeterd. Het kabinet heeft met het Najaarsakkoord een extra impuls gegeven aan de financiële positie. In december 2013 volgde nog de Stimuleringsregeling voor het behoud van jonge leerkrachten. Voorzichtigheidshalve is een deel van de extra middelen uit het Najaarsakkoord gereserveerd voor toekomstige bestedingen in het kader van een eventuele nieuwe cao en preventief onderhoud. Door de extra middelen is in 2013 een verhoogd investeringsbudget goedgekeurd. In 2014 wordt verder gewerkt aan nieuw financieel beleid.

Treasury management

In 2013 hebben twee belangrijke wijzigingen plaatsgehad met betrekking tot *treasury management*. Ten eerste is het beleggingsmandaat aangepast van vermogensadvies naar vermogensbeheer.

Vermogensbeheer is een 'conservatievere' benadering van effecten. De effecten hebben een langlopend karakter voor de Stichting, met het oogmerk om regelmatig inkomsten te genereren. Eerder werd al gekozen om het percentage aandelen in de portefeuille van het niet-publieke deel te maximeren op 10%. Deze wijziging lag in lijn met het treasury-statuuut en is conform de ter zake geldende regelgeving van het Ministerie van OCW (Regeling beleggen en belenen).

Een andere wijziging vloeit voort uit de invoering van het provisieverbod per 1 januari 2014. De fondsbeheerders worden verplicht om de tarievenstructuur inzichtelijk te maken. Zij ontvangen geen distributievergoeding meer van de beleggingsfondsen. Met de vermogensbeheerder zijn in 2013 nieuwe tariefafspraken gemaakt.

Toekomst

In 2013 heeft de vermogenspositie van de Stichting PCOU een krachtige impuls gekregen. De vooruitzichten voor 2014 geven geen directe aanleiding tot ingrijpende maatregelen en financiële bijsturing. Wel wordt blijvend gekoerst op het minimaal *break even* krijgen van de reguliere basisscholen. Dat houdt in: een sluitende begroting en bij voorkeur een overschot. Er is een aantal ontwikkelingen dat nauwkeurig gemonitord moet worden. Eén

daarvan is de betaalbaarheid van de functiemix.⁴ Het jaar 2014 is een meetjaar voor de door het Ministerie van OCW gestelde streefwaarden. Het is duidelijk dat de Stichting de meetwaarden niet zal halen.

Een andere onzekerheid komt voort uit een eventuele nieuwe cao. Het primair onderwijs heeft al jaren een cao die steeds verlengd is. Loonbijstellingen hebben sinds 2010 niet meer plaatsgevonden. Stichting PCOU heeft de middelen uit het Najaarsakkoord onder meer gereserveerd voor eventuele loonontwikkeling. In de gemeenten Utrecht en Amersfoort bestaat onzekerheid over mogelijk vervangende nieuwbouw dan wel renovatie van een aantal van onze schoolgebouwen. Het huidige masterplan huisvesting van de gemeente Utrecht loopt af op 31 december 2014. De voorbereidingen voor een nieuw huisvestingsplan zijn gestart.

In de gemeente Amersfoort zijn schoolbesturen en de gemeente in gesprek over een mogelijke doordecentralisatie van de onderwijshuisvesting. Dat houdt in dat de middelen voor huisvesting worden overgemaakt van de gemeente naar de schoolbesturen. Het is nog niet goed in te schatten wat de uitkomst van dit overleg zal zijn.

⁴ De 'functiemix' is de verdeling van leraren (in fte's) over de verschillende salarisschalen.

Meerjarenbegroting 2014-2017

Op basis van de financiële kaders en uitgangspunten 2013-2016 is in november 2013 een meerjarenbegroting 2013-2016 vastgesteld en goedgekeurd. In de meerjarenbegroting zijn de effecten doorgerekend van de kabinetsmaatregelen. Het gaat dan bijvoorbeeld om extra onderwijstijd, betere leraren en schoolleiders, conciërges en onderwijsassistenten. Verder is een inschatting gemaakt van onzekere factoren, zoals de verdere invoering van de functiemix en de invoering van passend onderwijs. De meerjarenbegroting is geactualiseerd naar 2014-2017.

Het leerlingenaantal van de scholen gezamenlijk zal de komende jaren toenemen tot boven de 8.400 (1 oktober 2013: 8.200 leerlingen). De groei zal afkomstig zijn van De Oase, Jenaplanschool De Brug, Maliebaanschool, De Ridderhof, Torenpleinschool en de 2e Marnixschool. Op basis van de groei van het leerlingenaantal en de effecten van de kabinetsmaatregelen is de verwachting dat de exploitatie zich ontwikkelt als vermeld in tabel 6.

Tabel 6 | Exploitatiebegroting 2014-2017

Exploitatie- begroting × 1.000,-	2014	2015	2016	2017
Baten				
Rijksbijdragen OCW	48.667	47.397	47.296	47.296
Overige overheidsbijdragen	1.890	1.986	2.051	2.051
Overige baten	1.549	1.950	1.950	1.950
Totaal baten	52.106	51.333	51.297	51.297
Lasten				
Personele lasten	41.181	40.973	41.296	41.296
Afschrijvingen	1.337	1.422	1.372	1.372
Huisvestingslasten	3.069	3.282	3.314	3.314
Overige instellingslasten	5.843	4.839	4.870	4.870
Totaal lasten	51.430	50.516	50.852	50.852
Saldo baten en lasten	676	817	445	445
Financiële baten en lasten	43	42	43	43
Exploitatiesaldo	719	859	488	488

Met de informatie die nu voorhanden is, zal het exploitatiesaldo de komende jaren positief en redelijk stabiel zijn.

De personele formatie neemt bij de verwachte groei van het leerlingenaantal toe (zie tabel 7).

Tabel 7 | Personele formatie

Aantal fte	2014	2015	2016	2017
Directie	46	46	46	46
Onderwijzend personeel	471	493	525	563
Onderwijsondersteunend personeel	154	155	156	157
Totaal fte	671	694	727	766

De positieve resultaten leiden tot een vermogensgroei. Dit wordt zichtbaar in de meerjarenbalans 2014-2017.

Tabel 8 | Meerjarenbalans 2014-2017

Balans * 1.000	2014	2015	2016	2017
Activa				
Materiële Vaste Activa	10.329	10.607	10.935	10.935
Financiële Vaste Activa	1.076	1.076	1.076	1.076
Vlottende Activa	11.279	11.279	11.279	11.279
Totaal Activa	22.684	22.962	23.290	23.290
Passiva				
Eigen Vermogen	10.285	11.144	11.632	12.120
Voorzieningen	3.661	3.661	3.661	3.661
Kortlopende Schulden	8.738	8.157	7.997	7.509
Totaal Passiva	22.684	22.962	23.290	23.290

Het eigen vermogen neemt toe van € 10.285.000 in 2014 naar € 12.120.000 in 2017. In tabel 8 zijn de effecten die voorheen onder de vlottende activa werden gepresenteerd als gevolg van de wijziging in het risicomandaat overgeheveld naar de financiële vaste activa. Geconcludeerd kan worden dat de vermogenspositie van Stichting PCOU solide en voldoende weerbaar is.

Analyse van het resultaat

Stichting PCOU sluit het verslagjaar af met een positief resultaat van € 3.254.634. Aan dit positieve resultaat hebben in belangrijke mate bijgedragen de middelen van het Najaarsakkoord voor een bedrag van € 1.437.362 en de Stimuleringsregeling voor het behoud van jonge leerkrachten voor een bedrag van € 180.203 (samen € 1.617.565). Los van deze factoren is de kostenbeheersing onverminderd doorgezet. Genormaliseerd komt het resultaat uit gewone bedrijfsvoering positief uit op € 1.637.069.

Rijksbijdragen

(Normatieve) rijksbijdrage OCW

De normatieve rijksbijdrage OCW wijkt af van de begroting door de (eerder vermelde) in het najaar van 2013 ontvangen extra subsidies ter hoogte van € 1.617.565.

Overige subsidies OCW

De overige subsidies OCW wijken met name positief van de begroting af, doordat de leerlinggebonden financiering € 301.000 hoger is dan begroot.

Overige overheidsbijdragen en -subsidies

De overige overheidsbijdragen en -subsidies zijn in de realisatie hoger uitgevallen.

Gemeentelijke bijdragen

Onder de gemeentelijke bijdragen vallen de bijdragen voor extra onderwijsactiviteiten, zoals schakelbeleid, VVE en leertijduitbreiding.

Overige overheidsbijdragen

Dit betreft met name de vergoeding voor leerlingenzorg.

Gemeentelijke onderwijssubsidies

De gemeentelijke onderwijssubsidies zijn hoger uitgevallen dan begroot. Het betreft hier voornamelijk de subsidies voor lerende netwerken, het masterplan begrijpend lezen, project wijkaanpak en de subsidie talentontwikkeling.

Overige baten

De overige baten zijn iets hoger dan begroot. De specificatie hiervan is als volgt:

→ *Verhuur*

De verhuurinkomsten zijn lager, doordat de

verhuurinkomsten voor de buitenschoolse opvang die aan de gemeente doorbetaald moeten worden vanaf 2013 niet meer via de exploitatie lopen.

→ *Detachering personeel*

De baten zijn ongeveer € 100.000 hoger dan begroot. Dat komt voor het grootste deel, doordat toch nog loonkosten bij REaCtys⁵ gedeclareerd konden worden.

→ *Ouderbijdragen*

De ouderbijdragen zijn hoger dan in 2012 en iets hoger dan begroot voor 2013.

→ *Overige*

De overige baten zijn hoger dan begroot; het verschil is een optelsom van diverse factoren.

Personele lasten

Lonen en salarissen

De lonen en salarissen zijn lager dan begroot. Dit komt met name doordat op het budget ziektevervangings eigen risico overgehouden wordt. Daarnaast heeft het project 'PCOU financieel onafhankelijk' vruchten afgeworpen en gezorgd voor lagere loonkosten.

⁵ REaCtys is een regionaal expertisecentrum voor leerlingen met een indicatie voor cluster 3. Per 1 augustus 2014 wordt REaCtys opgeheven. Vanaf die datum worden alle taken van REaCtys overgenomen door de samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs.

Overige personele lasten

De dotatie aan de personele voorzieningen is € 58.000 hoger dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt door de extra dotaties aan de voorzieningen jubileumgratificaties en mobiliteitscentrum, die niet waren opgenomen in de begroting. Daarnaast was in de begroting ook geen rekening gehouden met een vrijval van de voorziening WGA.

De inhuur van tijdelijk personeel is fors hoger geweest, met name door uitgaven in het kader van onderwijskundige projecten waar een subsidie tegenover staat.

De overige personele lasten zijn hoger dan begroot door een niet-begrote malus van het Vervangingsfonds en hogere kosten voor begeleidingstrajecten.

Uitkeringen

In de begroting is geen rekening gehouden met mogelijke zwangerschapsuitkeringen. In werkelijkheid waren er wel zwangerschapsuitkeringen.

Afschrijvingslasten

De afschrijvingslasten zijn hoger dan begroot door een afwaardering van activa en investeringen voor de Prinses Wilhelminaschool (STIP VSO), waarover in de loop van 2013 een besluit is genomen.

Huisvestingslasten

Huur

Onder huur vallen de huurlasten en servicekosten. Met betrekking tot de servicekosten voor de multifunctionele accommodaties zijn verplichtingen opgenomen. Hierdoor zijn de kosten die gepresenteerd staan onder huur hoger dan begroot.

Energie en water

Energie wordt collectief ingekocht en indien wenselijk wordt overgestapt naar goedkopere aanbieders. Door de langdurig koude winter begin 2013 zijn de kosten voor gas en stadsverwarming hoger dan begroot.

Schoonmaak

De schoonmaakkosten zijn op het niveau van de begroting.

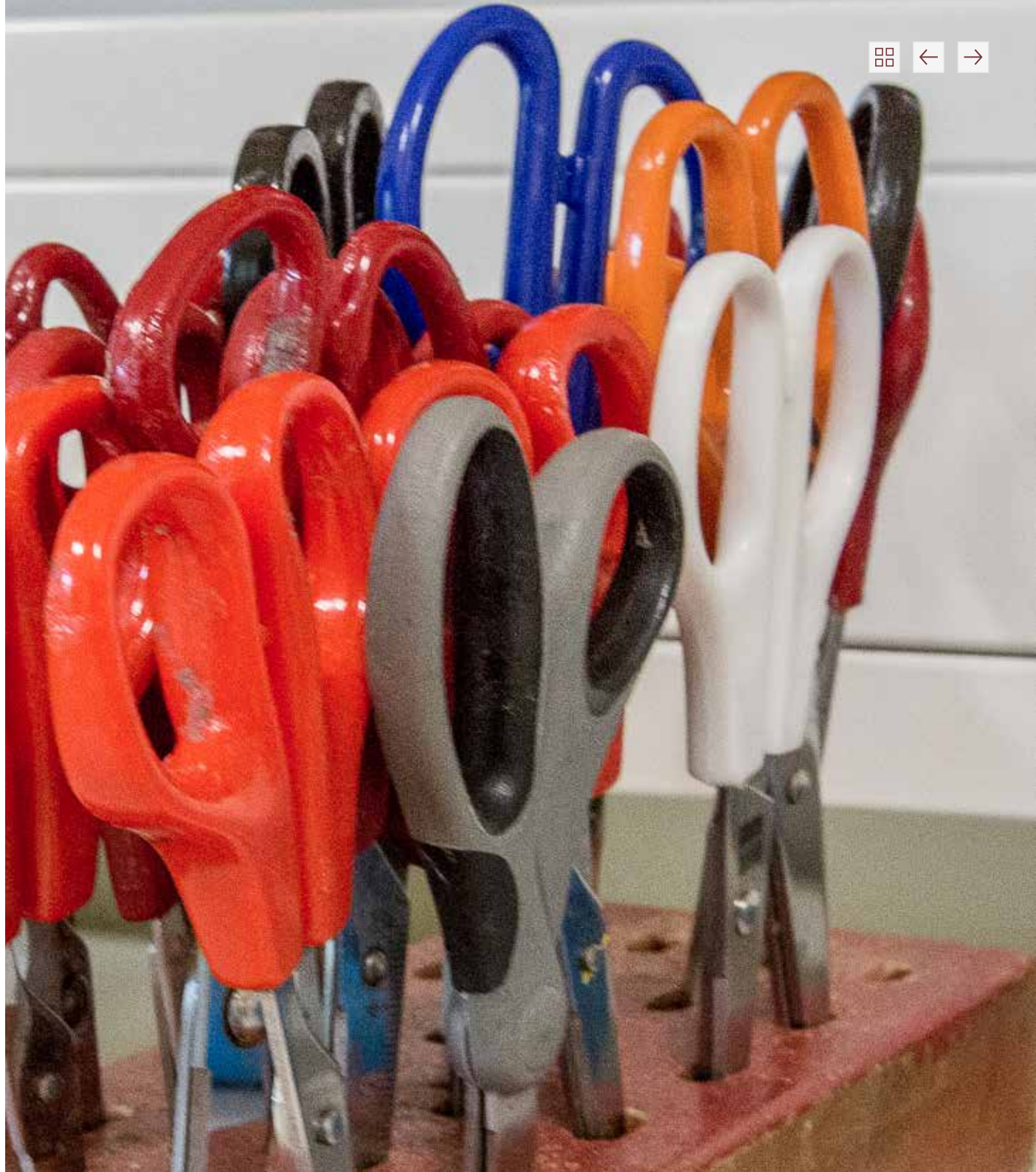
Overige huisvestingslasten

Door incidentele afrekeningen uit voorgaande jaren valt deze post hoger uit dan was begroot.

Overige lasten

Administratie- en beheerslasten

Van de onder de administratie- en beheerslasten opgenomen posten zijn de kosten voor het Bureau Christelijk Onderwijs Utrecht (hierna:

BCOU), de kopieerkosten en de advieskosten hoger uitgevallen dan begroot.

Inventaris, apparatuur en leermiddelen

De kosten voor inventaris, apparatuur en leermiddelen vallen met name hoger uit dan begroot door licentiekosten en ICT-ondersteuning.

Overige

De kosten voor schoolbegeleiding vielen in 2013 hoger uit dan begroot. Op de posten ouderraad, vieringen, overige uitgaven en overige uitgaven in verband met subsidies werd minder uitgegeven dan begroot. Ook waren per saldo de correcties van voorgaande jaren een opbrengst. Aan werkweken, kampen en uitwisselingsprojecten is meer uitgegeven dan begroot.

1.6 Klachtenregeling en regelingen voor bezwaar en beroep

Stichting PCOU beschikt over een klachtenregeling. De regeling is bedoeld voor medewerkers, ouders en leerlingen. Als zich een verschil van mening, conflict of onplezierige gebeurtenis voordoet, komen de betrokkenen daar doorgaans met elkaar uit, bijvoorbeeld door een gesprek. Soms lukt dat niet en leidt een gebeurtenis tot een officiële klacht. Voor die situatie is de klachtenregeling van toepassing.

De regeling biedt mogelijkheden voor het indienen van een klacht bij de schoolleider, het College van Bestuur of bij de landelijke klachtencommissie. Iedere school beschikt in het kader van de klachtenregeling over contactpersonen die eerste aanspreekpunt zijn en informatie kunnen verstrekken over de klachtenregeling. Daarnaast zijn er externe vertrouwenspersonen die onafhankelijk van het College van Bestuur fungeren. Zij kunnen iemand die een klacht wil indienen, adviseren en ondersteunen. Naast de klachtenregeling heeft de Stichting diverse regelingen en protocollen die de mogelijkheid bieden om bezwaar of beroep aan te tekenen

tegen een besluit van de school of het College van Bestuur.

Tabel 9 geeft een overzicht van de klachten en bezwaren die bij het College van Bestuur zijn ingediend.

1.7 Algemene informatie/leerlingenaantallen

Algemeen

Stichting PCOU bestuurt 29 scholen voor (speciaal) basisonderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs in Utrecht (één school in Amersfoort). De scholen hebben samen

Tabel 9 | Overzicht klachten en bezwaren 2013

Indiener	Klacht of bezwaar	Afhandeling
Ouders	Klacht betreffende informatie over de schoolvorderingen en terugplaatsing van de leerling	Klacht gegrond verklaard
Ouders	Bezwaar tegen schorsing leerling	Bezwaar niet gegrond verklaard
Ouders	Klacht betreffende de leeractiviteiten en de begeleiding van de leerling	Klacht niet gegrond verklaard
Ouders	Klacht vanwege herindeling van de groepen en de gevolgde procedure	Klacht gedeeltelijk gegrond verklaard
Ouders	Klacht over het handelen van de leerkracht	Klacht niet gegrond verklaard
Ouders	Klacht over de handelwijze van de schoolleider bij het afhandelen van een klacht	Klacht niet gegrond verklaard
Ouders	Bezwaar tegen besluit tot verwijdering leerling	School en ouders zijn in overleg plaatsing op een andere school overeengekomen

ruim 7800 leerlingen en ongeveer 1000 medewerkers. De scholen variëren in omvang van 80 tot 740 leerlingen.

Identiteit

De Stichting heeft, zoals het in de statuten staat, ten doel om scholen voor primair en (voortgezet) speciaal onderwijs op christelijke grondslag in stand te houden én de belangen te dienen van het christelijk onderwijs in het algemeen.

College van Bestuur/Raad van Toezicht/schoolleiders/medezeggenschap

- Het College van Bestuur bestaat uit twee personen, die de Stichting besturen en leidinggeven aan de schoolleiders.
- Het College van Bestuur legt in een jaarverslag verantwoording af over het beleid en de resultaten.
- De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid en het handelen van het College van Bestuur.
- De schoolleiders zijn verantwoordelijk voor het onderwijs, het personeelsbeleid, het financiële beheer, de bedrijfsvoering en de kwaliteitszorg van hun school. Iedere school beschikt over een wettelijk verplicht schoolplan voor vier jaar.
- De schoolleiders zijn medeverantwoordelijk voor het goed functioneren van de Stichting en werken samen in het directieberaad.

- Het College van Bestuur bespreekt met de schoolleiders enkele keren per jaar de resultaten en de voortgang van de schoolontwikkeling.
- De Stichting heeft een meerjarenbeleidsplan voor de periode 2013-2016 vastgesteld, op basis waarvan jaarlijks doelen voor het komende jaar worden geformuleerd.
- Iedere school heeft een medezeggenschapsraad. Op stichtingsniveau is er een gemeenschappelijke medezeggenschapsraad.

Bestuursbureau

Het College van Bestuur en de scholen worden – praktisch en beleidsmatig – ondersteund door het bestuursbureau. Het bureau voert taken uit op het gebied van huisvesting, financiële zaken, salarisadministratie, personeel en organisatie, bestuursondersteuning, kwaliteitszorg, ICT-ondersteuning, inkoop en facilitaire dienstverlening.

PCOU-Academie

Het College van Bestuur en de scholen worden ondersteund door de PCOU-Academie. Het betreft monitoring en bewaking van de onderwijsresultaten, kwaliteitszorg, ondersteuning van directies, interimwerkzaamheden, training en opleiding van directies en middenkader, en beleidsontwikkeling.

Willibrord Stichting

PCOU is nauw verbonden met de Willibrord Stichting, een organisatie van tien scholen voor voortgezet onderwijs in Utrecht, Maarssen, Breukelen, Nieuwegein en Vianen. Het College van Bestuur en de Raad van Toezicht van de beide stichtingen bestaan uit dezelfde personen. Hoewel juridisch sprake is van twee organisaties, is er een sterke samenhang tussen beide en fungeren ze in de praktijk op onderdelen als een geheel. Beide stichtingen maken gebruik van de diensten van het bestuursbureau.

Samenwerking

Het College van Bestuur en de Stichting werken samen met diverse partners: schoolbesturen, de gemeente Utrecht, de Inspectie van het Onderwijs, opleidingsinstituten en overige instanties. Deze samenwerking komt onder meer tot uitdrukking in:

- deelname aan de Utrechtse Onderwijs-agenda, waarin schoolbesturen, gemeente en andere organisaties samen de lokale onderwijsagenda vormgeven. Dit is een programma voor een periode van vier jaar;
- samenwerking met andere (grote) besturen, onder meer door gezamenlijk op te trekken bij onderwerpen als kwaliteitsverbetering van het onderwijs en adequate onderwijshuisvesting.

Tabel 10 | Leerlingenaantallen

Schoolnaam	1-10-2009	1-10-2010	1-10-2011	1-10-2012	1-10-2013
Koningin Emmaschool	196	192	174	180	190
Rafaëlschool	228	220	231	225	191
2e Marnixschool	213	220	232	232	235
Torenpleinschool	206	212	231	234	242
Koningin Beatrixschool	232	247	251	256	263
Prinses Wilhelminaschool	223	226	231	228	249
Het Keerpunt	78	73	76	75	76
De Boemerang	315	317	308	281	269
De Schakel	218	225	224	232	246
Parkschool	130	134	132	124	168
Op Dreef	206	187	199	184	182
Blauwe Aventurijn	135	131	135	140	149
De Regenboog	320	330	346	334	337
De Piramide Maasdijkstraat	239	231	231	226	218
De Piramide Bisschopsplein	192	194	188	188	193
Van Asch van Wijckschool	208	193	194	184	202
W.G. van de Hulstschool	195	169	156	144	130
Jenaplanschool De Brug	221	243	283	289	305
De Fakkel	221	220	218	227	229
Lukasschool	413	386	382	372	335
Maliebaanschool	316	314	323	320	325
Da Costaschool Kanaleiland	156	160	166	174	195
Taalschool Het Mozaïek*	123	122	135	135	139
De Baanbreker	154	166	159	149	143
Da Costaschool Hoograven	160	160	162	160	168
De Boomgaard	800	748	753	719	714
De Krullebaar	465	482	456	443	402
Zonnewereld	337	334	355	383	369
De Ridderhof	609	668	709	753	737
De Oase		53	151	235	334
Totaal	7509	7557	7791	7864	7935

* Taalschool Het Mozaïek is een stedelijke schakelvoorziening die bestuurlijk deel uitmaakt van Stichting PCOU. Deze school biedt nieuwkomers van 4 tot 12 jaar die het Nederlands niet of onvoldoende beheersen een taalrijke leeromgeving die hen in een à twee jaar voorbereidt op een overstap naar het reguliere onderwijs.

1.8 Namen/adresgegevens

Stichting PCOU

Postbus 3419
3506 GK Utrecht
Bezoekadres: Kaap Hoorndreef 66
Tel. 030-2723123 – Fax 030-72723469
info@pcou.nl
www.pcou.nl

Raad van Toezicht

J.J.M. (Hans) Helgers (voorzitter)
Drs. M. (Marc) Dijkstra RC
Dr. A. (Arno) Geurtsen RC
Drs. B.W.M. (Bas) Heijs
Mw. Dr. M.S. (Susana) Menéndez
Mw. Mr. E. (Elena) Kalthoff-Seferiadis
Drs. C.C.M. (Cees) Vendrik

College van Bestuur

Mw. Drs. M.T.C. (Marja) Blom (voorzitter)
Drs. J.H. (Henkjan) Bootsma

Bureau Christelijk Onderwijs Utrecht (BCOU)

Postbus 3419
3506 GK Utrecht
Bezoekadres: Kaap Hoorndreef 66
Tel. 030-2723123 – Fax 030-72723469
info@bcou.nl
www.bcou.nl
Directeur: Drs. F. (Frans) Durian

PCOU-Academie

H. (Rikus) Renting, directeur opleidingen en kennisontwikkeling

Scholen**STIP VSO Wilhelminaschool**

www.stipvso.nl

Directeur: mw. A. (Astrid) Lotte

Koningin Emmaschool

www.emmaschool-amersfoort.nl

Directeur: H.J.M. (Hein) Kuiper

SO Rafaëlschool

Directeur: mw. P.C. (Pien) van Gendt

Locatie Rafaëlschool

www.rafaelschool.nl

Locatie Prinses Wilhelminaschool

www.prinseswilhelminaschool.nl

Het Keerpunt

www.sbohetkeerpunt.nl

Directeur: J. (Jan) Bak

Blauwe Aventurijn

www.blauwe-aventurijn.nl

Directeur a.i.: mw. A. (Annefieke) Prins-Griffioen

Da Costaschool Hoograven

www.dacosta-hoograven.nl

Directeur: mw. J. (Janine) Ziemerink

De Baanbreker

www.bsdebaanbreker.com

Directeur: C.J. (Kees) Mandersloot

Lukasschool

www.lukasschool.nl

Directeur: J. (Jan) Bak

Da Costaschool Kanaleneiland

www.lukasschool.nl

Directeur: J. (Jan) Bak

Maliebaanschool

www.maliebaanschool.nl

Directeur: mw. F.M. (Frederique) van Bruggen

Taalschool Het Mozaïek

www.lukasschool.nl

Directeur: J. (Jan) Bak

Parkschool

www.parkschool-utrecht.nl

Directeur: mw. J.E. (Annet) Baart

Jenaplanschool De Brug

www.jenaplantbrug.nl

Directie: F.A.H. (Frans) Hagethorn en mw. M.F. (Marijke) Gastelaars-Jansen

Koningin Beatrixschool

www.beatrixdemeern.nl

Directeur: mw. R.L.J. (Rachel) Taggenbrock

De Krullevaar

www.dekrullevaar.nl

Directeur: P.A.J. (Peter) Soonius

2e Marnixschool

www.2emarnixschool.nl

Directeur: mw. M. (Marieke) Boer-Jansink

Van Asch van Wijckschool

www.aschvanwijckschool.nl

Directeur: mw. A. (Annemieke) Veeneman

De Fakkel

www.bsdefakkel.nl

Directeur: mw. I.J. (Iris) Hekkert

De Piramide

Locatie Van Maasdijkstraat

www.piramide-utrecht.nl

Directeur: J.L. (John) van Batenburg

Locatie Bisschopsplein

www.cbspiramidebis-utrecht.nl

Directeur: mw. L. (Lotte) Brente

W.G. van de Hulstschool

www.hulstschool.nl

Directeur: mw. M. (Margriet) Gerrits-Oppenhuizen

Torenpleinschool

www.torenpleinschool.nl

Directeur: mw. J.H. (Jennie) Klop-van der Straten

De Schakel

www.cbs-de-schakel.nl

Directeur: mw. M.M. (Margot) Reukers

Op Dreef

www.opdreefovervecht.nl

Directeur: A.B. (Albert) de Wit

De Regenboog

www.onzeregenboog.nl

Directeur: W. (Wijbrand) Keuning

De Boomgaard

www.deboomgaard.nl

Directeur: R. (Roel) Hoogendoorn

Jenaplanschool Zonnewereld

www.zonnewereld.nl

Directeur: mw. M.T. (Marieke) van Doodewaard

De Ridderhof

www.deridderhof.net

Directeur: P.C. (Piet) Mast

De Boemerang

www.deboemerangutrecht.nl

www.boemerangoost.nl

Directeur: mw. A.E. (Annelies) van Dijk

De Oase

www.basisschooldeoase.nl

Directeur: W. (Wim) Menke

2 Bericht van de Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht houdt toezicht op het beleid en het handelen van het College van Bestuur en fungeert als adviseur en klankbord van het College van Bestuur. De Raad van Toezicht vervult tevens de werkgeversrol van de bestuursleden. Binnen de Raad van Toezicht bestaan de Auditcommissie en de Remuneratiecommissie. De Auditcommissie adviseert de Raad van Toezicht en het College van Bestuur op het gebied van financiën, bedrijfsvoering en risicobeheersing en bereidt binnen haar taakgebied de besluitvorming van de Raad van Toezicht voor. De Remuneratiecommissie adviseert de Raad van Toezicht over het te voeren personeelsbeleid voor de bestuursleden en bereidt de besluitvorming daarover voor.

De Stichting past de principes van de 'Code goed bestuur' van de PO-Raad toe.

Samenstelling

De samenstelling van de Raad van Toezicht is in 2013 niet gewijzigd en is als volgt:

- J.J.M. (Hans) Helgers (voorzitter/tevens lid Remuneratiecommissie)
- Drs. M. (Marc) Dijkstra RC (tevens lid Auditcommissie)
- Dr. A. (Arno) Geurtsen RC (tevens lid Auditcommissie)
- Drs. B.W.M. (Bas) Heijs (tevens voorzitter Auditcommissie)

- Mw. Mr. E. (Elena) Kalthoff-Seferiadis
- Mw. Dr. M.S. (Susana) Menéndez (tevens lid Remuneratiecommissie)
- Drs. C.C.M. (Kees) Vendrik

De heren Dijkstra, Heijs en Vendrik zijn in 2013 voor drie jaar herbenoemd.

Vergaderingen/zelfevaluatie

De voltallige Raad van Toezicht heeft in 2013 zeven keer vergaderd met het College van Bestuur, de Auditcommissie zes keer. De Remuneratiecommissie heeft twee keer vergaderd en heeft met beide bestuurders een functioneringsgesprek gevoerd. De Remuneratiecommissie heeft tevens een kader voor de beoordelings- en functioneringsgesprekken met de bestuurders voorbereid.

De Raad van Toezicht heeft, met begeleiding van een extern bureau, een zelfevaluatie gehouden. Deze heeft onder meer geresulteerd in een checklist met aandachtspunten en criteria die enerzijds relevant zijn voor de toezichthoudende taak en anderzijds voor het eigen functioneren van de Raad.

De Raad van Toezicht is lid van de Vereniging van Toezichthouders in Onderwijsinstellingen (VTOI) en heeft van deze vereniging verschillende bijeenkomsten bijgewoond.

Onder meer de volgende onderwerpen, waarvan de meeste terugkerend, zijn met het College van Bestuur besproken:

- de stand van zaken van de huisvestingsdossiers, waaronder de samenwerking met de gemeente en mogelijke risico's;
- de uitvoering van het (in 2012 vastgestelde) actieplan 'professionalisering en ontwikkeling bestuurlijke en secundaire processen';
- de onderwijsresultaten, mogelijke risico-factoren en – indien van toepassing – de voortgang van verbeterplannen op scholen;
- de invoering van passend onderwijs en de deelname aan nieuwe samenwerkingsverbanden;
- verzuimgegevens van medewerkers, maatregelen om verzuim te voorkomen en terug te dringen en mogelijke risico's;
- de financiële situatie en de bijbehorende plannings- en verantwoordingsdocumenten;
- de bestuurlijke constructie van de Internationale School Utrecht.

De Raad van Toezicht heeft met de accountants van Ernst & Young Accountants LLP de jaarrekening 2012 en het accountantsverslag besproken.

Besluitvorming/goedkeuring

De Raad van Toezicht heeft goedkeuring gegeven aan de volgende door het College van Bestuur te nemen besluiten:

- de vaststelling van het meerjarenbeleidsplan 2013-2016;
- de vaststelling van de begroting 2013 en 2014;
- de vaststelling van de herziene investeringsbegroting 2013;
- de vaststelling van het bestuurs- en financieel jaarverslag 2012;
- de wijziging van de statuten van de Stichting.

De Raad van Toezicht heeft de heer E. (Evert) Vos voor de periode 18 april 2013 tot en met 31 juli 2013 benoemd tot waarnemend bestuurslid, vanwege ziektevervangings van de heer J.H. (Henkjan) Bootsma.

Schoolbezoeken/gesprekken

De Raad van Toezicht heeft een bezoek gebracht aan de Maliebaanschool. De Raad heeft een gesprek gevoerd met de gemeenschappelijke medezeggenschapsraad en met de ondernemingsraad van het bestuursbureau.

De Raad van Toezicht bedankt de bestuurders en alle medewerkers van de Stichting voor hun dagelijkse inspanningen en hun betrokkenheid bij het onderwijs en de leerlingen.

Namens de Raad van Toezicht van Stichting PCOU,

Utrecht, 17 juni 2014
Hans Helgers, voorzitter

Tabel 11 | Aanwezigheid bij de vergaderingen van de Raad van Toezicht

29-01-2013	19-03-2013	23-05-2013	25-06-2013	24-09-2013	29-10-2013	03-12-2013
J.J.M. Helgers	J.J.M. Helgers	J.J.M. Helgers	J.J.M. Helgers	J.J.M. Helgers	J.J.M. Helgers	J.J.M. Helgers
M. Dijkstra	M. Dijkstra	M. Dijkstra	M. Dijkstra	M. Dijkstra	M. Dijkstra	M. Dijkstra
–	A. Geurtsen	A. Geurtsen	–	A. Geurtsen	A. Geurtsen	A. Geurtsen
–	B.W.M. Heijs	B.W.M. Heijs	B.W.M. Heijs	B.W.M. Heijs	B.W.M. Heijs	B.W.M. Heijs
Mw. E. Kalthoff-Seferiadis	Mw. E. Kalthoff-Seferiadis	Mw. E. Kalthoff-Seferiadis	Mw. E. Kalthoff-Seferiadis	–	Mw. E. Kalthoff-Seferiadis	Mw. E. Kalthoff-Seferiadis
Mw. M.S. Menéndez	Mw. M.S. Menéndez	Mw. M.S. Menéndez	Mw. M.S. Menéndez	Mw. M.S. Menéndez	–	Mw. M.S. Menéndez
C.C.M. Vendrik	C.C.M. Vendrik	C.C.M. Vendrik	–	C.C.M. Vendrik	–	–

3 Geconsolideerde jaarrekening

3.1

Geconsolideerde balans per 31-12-2013 na resultaatbestemming →

3.2

Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2013 →

3.3

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2013 →

3.4

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling →

3.5

Toelichting behorende tot de geconsolideerde balans →

3.6

Overige verbonden partijen →

3.7

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen →

3.8

Verantwoording doelsubsidies (model G) →

3.9

Gemeentelijke onderwijssubsidies →

3.1 Geconsolideerde balans per 31 december 2013 na resultaatbestemming

1	Activa	31-12-2013	31-12-2012
	Vaste activa		
1.2	Materiële vaste activa	9.965.954	9.168.560
1.3	Financiële vaste activa	1.076.345	1.054.108
	Totaal vaste activa	11.042.299	10.222.669
	Flottende activa		
1.5	Vorderingen	5.897.269	4.497.490
1.7	Liquide middelen	5.381.908	3.655.756
	Totaal flottende activa	11.279.177	8.153.246
	Totaal activa	22.321.476	18.375.915
2	Passiva		
2.1	Eigen vermogen	9.194.545	5.939.910
2.2	Voorzieningen	3.660.902	3.600.509
2.3	Langlopende schulden	-	-
2.4	Kortlopende schulden	9.466.029	8.835.496
	Totaal passiva	22.321.476	18.375.915

3.2 Geconsolideerde staat van baten en lasten over 2013

		2013		Begroot 2013		2012
3	Baten					
3.1	Rijksbijdragen	49.746.249		48.135.700		49.084.083
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	3.002.900		2.356.400		2.576.515
3.5	Overige baten	2.471.559		2.171.075		1.958.455
	Totaal baten		55.220.707		52.663.175	53.619.054
4	Lasten					
4.1	Personeelslasten	41.295.908		41.859.800		42.621.585
4.2	Afschrijvingen	1.301.150		1.249.100		1.194.743
4.3	Huisvestingslasten	3.400.397		2.939.600		3.081.028
4.4	Overige lasten	6.055.079		6.033.575		5.808.325
	Totaal lasten		52.052.535		52.082.075	52.705.681
	Saldo baten en lasten		3.168.172		581.100	913.373
HR	Gerealiseerde herwaardering					
5	Financiële baten en lasten	86.462		49.300		88.939
	Saldo Financiële baten en lasten		86.462		49.300	88.939
	Resultaat		3.254.634		630.400	1.002.311

3.3 Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2013

	2013	2012
Kasstroom uit operationele activiteiten		
Saldo baten en lasten	3.168.172	913.373
Aanpassingen voor:		
Afschrijvingen	999.064	1.194.743
Mutaties voorzieningen	60.393	322.902
Veranderingen in vlottende middelen:		
Vorderingen (-/-)	1.399.780	-1.261.278
Schulden	630.353	-834.286
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties	3.458.383	2.858.009
Ontvangen interest	93.184	104.602
Betaalde interest (-/-)	6.721	6.928
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten	3.544.845	2.955.682
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa (-/-)	2.098.544	1.735.557
Desinvesteringen in materiële vaste activa	302.086	275.624
Overige investeringen in financiële vaste activa (-/-)	22.237	43.247
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten	-1.818.695	-1.503.180
Totaal kasstroom uit financieringsactiviteiten	0	0
Overige balansmutaties	0	0
Mutatie liquide middelen	1.726.151	1.538.996

3.4 Grondslagen

De jaarrekening is opgesteld op basis van de grondslagen zoals opgenomen in boek 2, titel 9 van het Burgerlijk Wetboek en de adviezen van de Raad van de Jaarverslaggeving, zoals vastgelegd in de Richtlijn Jaarverslaggeving Onderwijs (RJ 660).

In de jaarrekening zijn grondslagen gehanteerd voor:

- de waardering van activa en passiva;
- resultaatbepaling;
- consolidatie.

Voor zover niet anders vermeld, worden activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde.

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar de organisatie zullen terugvloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

De baten en lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Het exploitatiesaldo is op basis van de bestemming van het exploitatiesaldo in het eigen vermogen verwerkt.

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

Gebruik van schattingen

De opstelling van de jaarrekening vereist dat het management oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De daadwerkelijke uitkomsten kunnen afwijken van deze schattingen. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld. Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft.

Stelselwijziging

In 2013 heeft een aanscherping plaatsgevonden van het beleggingsmandaat inzake de effecten van de Stichting Steunfonds PCOU. Gekozen is om over te stappen van vermogensadvies naar vermogensbeheer. Hiermee wordt benadrukt dat de effecten een langetermijnkarakter hebben. Als gevolg daarvan zijn de effecten verantwoord als financieel vast actief (in 2012 verantwoord onder de vlottende activa). De stelselwijziging heeft geen gevolgen voor de omvang van het resultaat of vermogen.

Financiële instrumenten

Financiële instrumenten omvatten bij de Stichting Steunfonds PCOU: effecten, overige vorderingen, geldmiddelen. Financiële instrumenten worden bij de eerste opname verwerkt tegen reële waarde, inclusief direct toerekenbare transactiekosten. Na de

eerste opname worden de overige vorderingen en geldmiddelen gewaardeerd tegen nominale waarden en de effecten tegen marktwaarde.

Op vorderingen wordt een noodzakelijk geachte voorziening getroffen voor het risico van oninbaarheid.

De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Grondslagen voor de waardering activa en passiva

In verband met de opheffing van het samenwerkingsverband van de Stichting PCOU per 1 augustus 2014, waarbij de activiteiten worden overgenomen door een nieuw te vormen stedelijk samenwerkingsverband, is de in de consolidatie betrokken jaarrekening van de Stichting PC Samenwerkingsverband Utrecht en omstreken opgesteld op basis van discontinuïteit.

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde verminderd met afschrijvingen, bepaald op basis van de verwachte economische levensduur.

De gehanteerde afschrijvingstermijnen voor gebouwen en terreinen zijn:

- Indien door of met leningen van derden gefinancierd, gelijk aan de aflossingstermijnen.
- Uitbreiding en renovatie: 20 jaar.
- Kleine verbouwingen: 10 jaar.
- Noodlokalen: 5 jaar.

De gebouwen worden lineair afgeschreven, rekening houdend met een restwaarde. De gehanteerde

afschrijvingstermijnen voor inventaris en apparatuur zijn:

- Netwerkbekabeling: 15 jaar.
- Digiborden borddeel: 8 jaar.
- Computers, beamer digibord en overige automatiseringsmiddelen: 4 jaar.
- Leermethoden/leermiddelen: 8 of 15 jaar (afhankelijk van de levensduur).
- Meubilair en overige inventaris en apparatuur: 20 jaar.

Inventaris en apparatuur worden lineair afgeschreven.

Op grond wordt niet afgeschreven. Buiten gebruik gestelde materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen boekwaarde of lagere verwachte opbrengstwaarde.

Het onderhanden werk betreft onderhanden zijnde bouwprojecten. Deze worden gewaardeerd tegen de gemaakte kosten minus de eventueel al ontvangen investeringssubsidie.

Financiële vaste activa

De onder de financiële vaste activa opgenomen effecten zijn beleggingen op lange termijn. Deze worden gewaardeerd tegen marktwaarde; de effecten worden niet aangehouden tot het einde van de looptijd. De aard van de beleggingen is in overeenstemming met het treasurystatuut en voldoet aan de ter zake geldende voorschriften van het Ministerie van OCW. De gerealiseerde

en niet-gerealiseerde waardeveranderingen worden verantwoord in de staat van baten en lasten.

Bijzondere waardeverminderingen

Vaste activa met een lange levensduur dienen te worden beoordeeld op bijzondere waardeverminderingen wanneer wijzigingen of omstandigheden zich voordoen die doen vermoeden dat de boekwaarde van een actief niet terugverdiend zal worden. De terugverdienmogelijkheid van activa die in gebruik zijn, wordt bepaald door de boekwaarde van een actief te vergelijken met de geschatte contante waarde voor de toekomstige nettokasstroom die het actief naar verwachting zal genereren.

Vorderingen

Vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde. Indien noodzakelijk wordt op de vorderingen een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking en zijn direct opeisbaar.

Eigen vermogen

Onder het eigen vermogen worden opgenomen de algemene reserve en de bestemmingsreserves.

Indien een beperktere bestedingsmogelijkheid door de organisatie is aangebracht, dan is het aldus afgezonderde deel van het eigen vermogen aangeduid als bestemmingsreserve. Voorts is binnen het eigen vermogen een onderscheid gemaakt naar publieke en private middelen.

De bestemmingsreserve publiek (Flex Bapo) is bedoeld om vervangingskosten die ontstaan uit hoofde van het opnemen van flexibel Bapo-verlof te financieren. Omdat er (nagenoeg) geen gebruik van wordt gemaakt, is in 2014 besloten de bestemmingsreserve per balansdatum over te hevelen naar de algemene reserve.

Voorzieningen

Onder de voorzieningen zijn opgenomen de personele voorzieningen en overige voorzieningen. Tenzij anders aangegeven worden de voorzieningen opgenomen tegen de geschatte omvang van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om verplichtingen en verliezen af te wikkelen.

Voorzieningen worden in de balans opgenomen als zij aan de voorwaarden voldoen dat deze verplichtingen per balansdatum in rechte of feitelijk afdwingbaar zijn, voor de afwikkeling van deze verplichting een uitstroom van middelen waarschijnlijk is en dat van de omvang van de verplichting een betrouwbare inschatting gemaakt kan worden.

De voorziening jubileumkosten is berekend op basis van de omvang van de verwachte toekomstige uitgaven, waarbij rekening gehouden wordt met een kans op voortijdig vertrek en leeftijd van de medewerkers.

Onder de voorziening mobiliteitscentrum zijn opgenomen de verwachte verplichtingen die de Stichting PCOU voor overgenomen oud-werknemers van de REaCtys heeft voor de resterende 2 jaar.

De voorziening spaarverlof is gevormd doordat een aantal personeelsleden van de Stichting PCOU gebruikgemaakt van het recht om verlof te sparen en die op een tijdstip na de balansdatum op te nemen. De voorziening wordt berekend door het aantal uren te vermenigvuldigen met de GPL (CAO 2008-2010) per functiecategorie.

De voorziening Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA) is gevormd voor de op balansdatum bestaande verplichtingen tot doorbetaling van de lonen en salarissen (inclusief werkgeverslasten) van naar verwachting voor langere tijd gedeeltelijk arbeidsgeschikt personeel.

Onder de overige voorzieningen is opgenomen een voorziening groot onderhoud. Op basis van een meerjarenonderhoudsplan zijn de kosten van toekomstig preventief onderhoud berekend en worden dotaties en onttrekkingen respectievelijk ten gunste en ten laste van de voorziening gebracht.

Langlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van meer dan één jaar worden aangeduid als langlopend. Het aflossingsbedrag van het lopende jaar wordt onder de kortlopende schulden opgenomen. Schulden worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs.

Kortlopende schulden

Schulden met een resterende looptijd van minder dan één jaar worden aangeduid als kortlopend.

Leasing

De beoordeling of een overeenkomst een 'leasing' is, vindt plaats op grond van de economische realiteit op het tijdstip van het aangaan van het contract. Het contract wordt aangemerkt als leaseovereenkomst als de nakoming van de overeenkomst afhankelijk is van het gebruik van een specifiek actief of de overeenkomst het recht van het gebruik van een specifiek actief omvat.

Verplichtingen met betrekking tot operationele leasing worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening over de looptijd van het contract. De verplichtingen vanaf 2014 zijn opgenomen onder de niet in de balans opgenomen regelingen.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verwerkt in de winst-en-verliesrekening in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt, het waarschijnlijk is dat deze nog worden ontvangen en de Stichting de condities voor ontvangst kan aantonen.

Reeds ontvangen subsidiebedragen waar in het boekjaar nog geen lasten tegenover staan, worden als vooruit ontvangen bedragen onder de kortlopende schulden opgenomen.

Personeelsbeloningen/pensioenen

Voor de medewerkers van de organisatie is een pensioenregeling getroffen die kwalificeert als een toegezegde pensioenregeling. Deze pensioenregeling is ondergebracht bij een bedrijfstakpensioenfonds (ABP) en wordt – overeenkomstig de in de RJ 660 aangereikte vereenvoudiging – in de jaarrekening verwerkt als toegezegde bijdrageregeling. Dit betekent dat de over het boekjaar verschuldigde premies als kosten worden verantwoord. De dekkingsgraad van het pensioenuitvoerder waar de regeling is ondergebracht (het ABP) bedraagt 105,9 per 31 december 2013. De risico's van loonontwikkeling, prijsindexatie en beleggingsrendement op het fondsvermogen

zullen mogelijk leiden tot toekomstige aanpassingen in de jaarlijkse bijdragen aan het pensioenfonds. Deze risico's komen niet tot uitdrukking in een in de balans opgenomen voorziening. Informatie over eventuele tekorten en de gevolgen hiervan voor de pensioenpremies in de toekomstige jaren is niet beschikbaar.

Grondslagen voor het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen. Ontvangen en betaalde rente, evenals ontvangen dividenden zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

Grondslagen voor de consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de organisatie en andere rechtspersonen waarop overheersende zeggenschap wordt uitgeoefend en waarover de centrale leiding wordt gevoerd.

Van consolidatieplicht zijn vrijgesteld rechtspersonen waarvan het balanstotaal minder is dan 5% van het enkelvoudig balanstotaal van het geconsolideerde balanstotaal.

Dit gaat op voor twee beheersstichtingen waarin de exploitatie van het gebouw is ondergebracht:

- Stichting beheer en onderhoud scholencomplex de Vosheuvel;
- Stichting beheer en onderhoud scholencomplex de Bonte Berg.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn, naast de financiële gegevens van de Stichting PCOU, tevens de financiële gegevens van de Stichting Steunfonds PCOU en de Stichting PC Samenwerkingsverband Utrecht en omstreken opgenomen.

De cijfers van de Stichting PC Samenwerkingsverband zijn op basis van discontinuïteit opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van de Stichting PCOU.

In de geconsolideerde jaarrekening zijn de onderlinge schulden, vorderingen en transacties geëlimineerd, evenals de binnen de groep gemaakte intercompany winsten/verliezen.

3.5 Toelichting behorende tot de geconsolideerde balans

VA Vaste activa

	Aanschaf prijs 1-1-2013	Afschrijving cumulatief 1-1-2013	Boekwaarde 1-1-2013	Investerings	Des- investeringen	Afschrijvingen	Aanschaf prijs 31-12-2013	Afschrijving cumulatief 31-12-2013	Boekwaarde 31-12-2013
1.2 Materiële vaste activa									
1.2.1 Gebouwen en verbouwingen	4.046.599	1.279.007	2.767.593	471.423	22.469	198.228	4.495.553	1.477.235	3.018.318
1.2.2 Inventaris en apparatuur	10.666.078	4.233.543	6.432.535	1.438.610	279.617	800.835	11.825.070	5.034.378	6.790.692
1.2.4 In uitvoering en vooruitbetalingen	-31.567	0	-31.567	188.512	0	0	156.945	0	156.945
Materiële vaste activa	14.681.110	5.512.549	9.168.560	2.098.544	302.086	999.064	16.477.568	6.511.613	9.965.955
	Boekwaarde 1-1-2013	Investerings en verstrekte leningen	Desinvestering- en en afgelos- te leningen	Resultaat deelnemingen	Boekwaarde 31-12-2013				
1.3 Financiële vaste activa									
1.3.6 Effecten	1.054.108	108.453	86.216	22.237	1.076.345				
Financiële vaste activa	1.054.108	108.453	86.216	22.237	1.076.345				
Uitsplitsing									
1.3.6.1 Aandelen	272.653	108.453	68.146	40.307	312.960				
1.3.6.2 Obligaties	781.455	0	18.070	-18.070	763.385				
Effecten	1.054.108	108.453	86.216	22.237	1.076.345				

3.5 Toelichting behorende tot de geconsolideerde balans (vervolg)

VV		Voorraden & Vorderingen	
		31-12-2013	31-12-2012
1.5	Vorderingen		
1.5.1	Debiteuren	2.852.323	3.173.469
1.5.2	OCW/LNV	2.249.546	2.383.708
1.5.6	Overige overheden	333.497	-1.948.556
1.5.7	Overige vorderingen	40.259	-31.090
1.5.8	Overlopende activa	421.645	919.959
	Vorderingen	5.897.269	4.497.490
	Uitsplitsing		
1.5.7.1	Personeel	1.152	44.482
1.5.7.2	Overige	39.107	-75.572
	Overige vorderingen	40.259	-31.090
1.5.8.1	Vooruitbetaalde kosten	182.223	101.196
1.5.8.2	Verstrekke voorschotten	222.245	801.369
1.5.8.3	Overige overlopende activa	17.177	17.394
	Overlopende activa	421.645	919.959
EL		Effecten & Liquide middelen	
		31-12-2013	31-12-2012
1.7	Liquide middelen		
1.7.1	Kasmiddelen	7.590	4.842
1.7.2	Tegoeden op bank- en girekeningen	5.351.433	2.956.877
1.7.3	Deposito's	22.519	22.583
1.7.4	Overige liquide middelen	365	671.455
	Liquide middelen	5.381.908	3.655.756

3.5 Toelichting behorende tot de geconsolideerde balans (vervolg)

EV Eigen vermogen		Boekwaarde		Overige	Boekwaarde				
		1-1-2013	Resultaat	mutaties	31-12-2013				
2.1	Eigen vermogen								
2.1.1	Algemene reserve	3.803.912	3.225.049	0	7.028.961				
2.1.2	Bestemmingsreserve (publiek)	527.013	0	0	527.013				
2.1.3	Bestemmingsreserve (privaat)	1.608.985	29.586	0	1.638.571				
	Eigen vermogen	5.939.910	3.254.634	0	9.194.545				
Uitsplitsing									
2.1.2N	Flex bapo	527.013	0	0	527.013				
	Bestemmingsreserve (publiek)								
Uitsplitsing									
2.1.3N	Algemene reserve Stichting								
	Steunfonds PCOU	1.608.985	29.586	0	1.638.571				
	Bestemmingsreserve (privaat)								
VL	Voorzeningen Langlopende schulden								
		Stand per			Rentemutatie	Stand	Kortlopend	Langlopend	
		1-1-2013	Dotaties	Onttrekkingen	(bij contante	31-12-2013	deel < 1 jaar	deel > 1 jaar	
				Vrijval	waarde)				
2.2	Voorzeningen								
2.2.1	Personeelsvoorzieningen	2.417.009	494.424	238.286	179.789	0	2.493.358	249.336	2.244.022
2.2.3	Overige voorzieningen	1.183.500	272.600	288.556	0	0	1.167.544	116.754	1.050.789
	Voorzeningen	3.600.509	767.024	526.842	179.789	0	3.660.902	366.090	3.294.811

3.5 Toelichting behorende tot de geconsolideerde balans (vervolg)

KS Kortlopende schulden		31-12-2013	31-12-2012
2.4	Kortlopende schulden		
2.4.3	Crediteuren	2.438.558	1.665.833
2.4.4	OCW/EL&I	17.211	-100.540
2.4.7	Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.440.839	1.602.773
2.4.8	Schulden terzake pensioenen	564.379	578.276
2.4.9	Overige kortlopende schulden	83.525	139.629
2.4.10	Overlopende passiva	4.921.517	4.949.524
	Kortlopende schulden	9.466.029	8.835.496
	Uitsplitsing		
2.4.7.1	Loonheffing	1.466.000	1.597.652
2.4.7.2	Omzetbelasting	-25.854	5.121
2.4.7.4	Overige belastingen	694	0
	Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.440.839	1.602.773
2.4.9.2	Overige	83.525	139.629
	Overige kortlopende schulden	83.525	139.629
2.4.10.2	Vooruitontvangen subsidies OCW/ EL&I geormerkt	8.179	8.179
2.4.10.4	Vooruitontvangen termijnen	1.098.105	402.142
2.4.10.5	Vakantiegeld en -dagen	1.246.288	1.378.319
2.4.10.8	Overige overlopende passiva	2.568.944	3.160.885
	Overlopende passiva	4.921.517	4.949.524

3.5 Toelichting behorende tot de geconsolideerde balans (vervolg)

	2013	2012	Begroot 2013
OB Overheidsbijdragen			
3.1 Rijksbijdragen			
3.1.1 Rijksbijdragen OCW/EL&I	47.622.889	46.759.056	46.346.800
3.1.2 Overige subsidies OCW/EL&I	2.123.360	2.325.028	1.788.900
Rijksbijdragen	49.746.249	49.084.083	48.135.700
Uitsplitsing			
3.1.1.1 OCW	47.622.889	46.759.056	46.346.800
OCW			
3.1.2.1.1 Geordmerkte subsidies OCW	0	821	0
3.1.2.2.1 Niet-geordmerkte subsidies OCW	2.123.360	2.324.206	1.788.900
Overige subsidies OCW	2.123.360	2.325.028	1.788.900
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies			
3.2.1 Participatiebudget	26.972	387.738	0
3.2.2 Overige overheidsbijdragen en subsidies	2.975.928	2.188.777	2.356.400
Overige overheidsbijdragen en -subsidies	3.002.900	2.576.515	2.356.400
Uitsplitsing			
3.2.1.1 Bijdrage educatie	26.972	387.738	0
Overige overheidsbijdragen en subsidies	26.972	387.738	0

3.5 Toelichting behorende tot de geconsolideerde balans (vervolg)

	2013	2012	Begroot 2013
AB			
Andere baten			
3.5			
Overige baten			
3.5.1 Verhuur	304.212	339.805	366.000
3.5.2 Detachering personeel	689.639	130.336	591.900
3.5.4 Sponsoring	6.162	1.637	1.700
3.5.5 Ouderbijdragen	144.492	109.889	130.375
3.5.6 Overige baten	1.327.054	1.376.788	1.081.100
Overige baten	2.471.559	1.958.455	2.171.075
LA			
Lasten			
4.1			
Personeelslasten			
4.1.1 Lonen en salarissen	38.566.860	39.178.328	38.932.800
4.1.2 Overige personele lasten	3.634.133	3.727.777	2.927.000
4.1.3 Af: Uitkeringen	905.085	284.520	0
Personeelslasten	41.295.908	42.621.585	41.859.800
Uitsplitsing			
4.1.1.1 Brutolonen en salarissen	29.617.365	29.053.717	38.932.800
4.1.1.2 Sociale lasten	4.639.572	6.161.862	0
4.1.1.3 Pensioenpremies	4.309.924	3.962.749	0
Lonen en salarissen	38.566.860	39.178.328	38.932.800
4.1.2.1 Dotaties personele voorzieningen	314.635	394.793	257.000
4.1.2.2 Personeel niet in loondienst	1.894.306	1.623.794	1.454.300
4.1.2.3 Overig	1.425.192	1.709.190	1.215.700
Overige personele lasten	3.634.133	3.727.777	2.927.000

Personeelsbezetting

Per 1 oktober 2013:

Benoeming	fte	aantal
Directie	45,8	48
Onderwijzend personeel	455,5	631
Onderwijsondersteunend personeel	151,6	217
	652,8	896
Student	7,4	8
Vervanger	25,2	71
Totaal	685,4	975

Honorering Raad van Toezicht en College van Bestuur (personeelslasten)

Topfunctionarissen, gewezen topfunctionarissen en toezichhouders

Naam orgaan of instelling waar functie wordt bekleed		Aard van de functie	Naam	Beloning	Belastbare vaste en variabele onkosten-vergoeding	Werkgeversdeel van voorzieningen ten behoeve van beloningen betaald op termijn	Datum aanvang dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Datum einde dienstverband in het boekjaar (indien van toepassing)	Omvang dienstverband (in FTE)
Stichting Pcou	bestuurder	top functie	JH Bootsma	123.014,74	6.000,00	23.102,64	8/1/2012		1
Stichting Pcou	bestuurder	top functie	MTC Blom	138.717,12	6.000,00	25.886,88	10/1/2006		1
Stichting Pcou	bestuurder	top functie	E Vos	30.708,50	1.373,30	5.287,82	4/18/2013	7/31/2013	0,8
Stichting Pcou	voorz RVT	toezichthouder	J.J.M. Helgers	7.500			9/1/2011		
Stichting Pcou	vice voorzitter lid auditcom.	toezichthouder	M.Dijkstra	6.280			4/1/2010		
Stichting Pcou	lid auditcom.	toezichthouder	B.W.H.Heijs	5.731			10/1/2008		
Stichting Pcou	lid auditcom.	toezichthouder	A. Geurtsen	5.731			8/1/2009		
Stichting Pcou	lid RVT	toezichthouder	E. Kalthof	4.610			12/1/2009		
Stichting Pcou	lid RVT	toezichthouder	S. Menéndez	4.610			8/1/2009		
Stichting Pcou	lid RVT	toezichthouder	C.C.M. Vendrik (*)	0			8/1/2010		

(*) De heer Vendrik ziet af van beloning.

De kosten worden verdeeld tussen de Willibrord Stichting en de Stichting PCOU.

Het College van Bestuur werkt zowel voor de Willibrord Stichting als voor de Stichting PCOU en is in dienst van de Stichting.

Mevrouw Blom heeft in 2013 de volgende nevenfuncties vervuld:

- Bestuurslid van de Vrienden van het Utrechts Archief, onbezoldigd.
- Lid van de Adviesraad Voortgezet Onderwijs van het CITO. Het vacatiegeld wordt overgemaakt aan Stichting PCOU/de Willibrord Stichting.
- Lid Stuurgroep Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek. Het vacatiegeld wordt overgemaakt aan Stichting PCOU/de Willibrord Stichting.

De heer Bootsma heeft in 2013 de volgende nevenfuncties vervuld:

- Lid Raad van Toezicht scholengroep De Onderwijsspecialisten / De Radar-ABS, gevestigd in Arnhem, bezoldigd.
- DGA van BMAC Holding B.V. gevestigd in Ede, onbezoldigd.

Raad van Toezicht

In 2013 zijn aan de Raad van Toezicht bedragen uitbetaald als vermeld in het overzicht op pagina 54. De kosten worden verdeeld tussen de Willibrord Stichting en de Stichting PCOU.

Het normenkader rondom de “Wet Normering bezoldiging Topfunctionarissen Publieke en Semipublieke Sector” (hierna: WNT) is bekrachtigd in het Besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000 106049 en de Regeling van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 26 februari 2014, nr. 2014-0000 104920. De Aanpassingswet WNT is als onderdeel van dit normenkader nog niet formeel aangenomen door de Eerste Kamer. Voor het opmaken van de jaarrekening is in lijn met de mededeling van de minister van BZK d.d. 12 februari 2014, gepubliceerd in de *Staatscourant* d.d. 18 februari 2014, de aanpassingswet WNT wel als onderdeel van het normenkader gehanteerd. Ten aanzien van interim-functionarissen die geen topfunctie vervullen, is gebruikgemaakt van de mogelijkheid die paragraaf 6 van de Beleidsregels toepassing WNT biedt inzake de volledige openbaarmaking van deze interim-niet-topfunctionarissen. Op basis van de Beleidsregels toepassing WNT (inclusief de wijziging van paragraaf 6 volgens besluit van de Minister van Binnenlandse Zaken en

Koninkrijksrelaties van 12 maart 2014, nr 2014-0000 142706) kán en hoeft Willibrord/PCOU niet volledig te voldoen aan de verplichting voor openbaarmaking van deze interim-niet-topfunctionarissen zoals voorgeschreven in artikel 4.2 lid 2c van de WNT (inclusief verwerking Aanpassingswet).

3.5 Toelichting behorende tot de geconsolideerde balans (vervolg)

	2013	2012	Begroot 2013
4.2 Afschrijvingen			
4.2.2 Materiële vaste activa	1.301.150	1.194.743	1.249.100
Afschrijvingen	1.301.150	1.194.743	1.249.100
4.3 Huisvestingslasten			
4.3.1 Huur	796.252	609.177	525.600
4.3.2 Verzekeringen	3.980	3.535	4.100
4.3.3 Onderhoud	237.333	218.086	198.200
4.3.4 Energie en water	825.307	724.403	753.200
4.3.5 Schoonmaakkosten	1.004.119	1.082.219	1.050.450
4.3.6 Heffingen	44.453	44.419	46.200
4.3.7 Dotatie overige onderhoudsvoorzieningen	272.600	269.900	274.300
4.3.8 Overige	216.354	129.290	87.550
Huisvestingslasten	3.400.397	3.081.028	2.939.600
4.4 Overige lasten			
4.4.1 Administratie- en beheerslasten	2.749.231	2.705.453	2.569.000
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen	1.257.511	1.170.201	1.134.550
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen	0	114.830	0
4.4.4 Overige	2.048.337	1.817.841	2.330.025
Overige lasten	6.055.079	5.808.325	6.033.575

3.5 Toelichting behorende tot de geconsolideerde balans (vervolg)

	2013	2012	Begroot 2013
Honoraria accountant			
In 2013 zijn in de jaarrekening de onderstaande bedragen (inclusief btw) aan de accountants verantwoord:			
4.4.1.1 Honorarium onderzoek jaarrekening	48.802	55.465	49.300
4.4.1.2 Honorarium andere controleopdrachten	0	1.333	0
4.4.1.3 Honorarium fiscale adviezen	0	0	0
4.4.1.4 Honorarium andere niet-controledienst	0	2.083	0
Accountantslasten	48.802	58.881	49.300
FB Financieel baten en lasten			
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Rentebaten	69.419	50.469	58.000
5.3 Waardeveranderingen financiële vaste activa en beleggingen	-18.874	-1.867	-2.000
5.4 Overige opbrengsten financiële vaste activa en effecten	42.639	47.265	4.500
5.5 Rentelasten (-/-)	6.721	6.928	11.200
Financiële baten en lasten	86.462	88.939	49.300

3.6 Overige verbonden partijen

(VT) Verplichte toelichting

Model E: Verbonden Partijen

Naam	Juridische vorm 2013	Statutaire zetel	Code activiteiten	Eigen vermogen	Resultaat	Art. 2:403	Deelname %	Consolidatie Ja/Nee
				31-12-2013 EUR	2013 EUR	BW Ja/Nee		
Stichting Steunfonds van de Stichting Protestants Christelijk Onderwijs te Utrecht	Stichting	Utrecht	4	1.638.571	29.586	nee		Ja
Stichting P.C. Samenwerkingsverband Utrecht	Stichting	Utrecht	4	526.758	-205.242	nee		Ja

3.7 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

Kopieer- en printerhuur

Voor de kopieerapparaten en printers van de PCOU- en de Willibrord-scholen zijn twee mantelcontracten afgesloten met Ricoh. Deze overeenkomst loopt tot 30 september 2015. Het is de bedoeling dat alle lopende contracten bij expiratie worden ondergebracht in dit contract. Op dit moment is voor een bedrag van € 72.488 (vorig jaar: € 165.000) aan contracten binnen dit contract voor de Stichting PCOU afgesloten. De totale uitgave voor kopieerkosten bedroeg in 2013 € 380.000 voor de Stichting PCOU.

Schoonmaakkosten

Voor de schoolgebouwen zijn (per gebouw) schoonmaakcontracten afgesloten. Op jaarbasis bedroeg het totaalbedrag van deze contracten in 2013 circa € 882.701. De looptijd van deze contracten varieert.

3.8 Verantwoording doelsubsidies (Model G)

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule

School	Brin	Titel beschikking	Beschikkingsnr	Datum	Bedrag van de toewijzing	Saldo per 01-01-2013	Ontvangen t/m verslagjaar	De prestatie is ultimo boekjaar conform de subsidiebeschikking	
								Geheel uitgevoerd en afgerond	Nog niet geheel afgerond
Het Keerpunt	16Qi	Soc. Veiligheid lhbt-jongeren	Ond/odb-2012/75587 m	11/23/2012	8.000	8.000	8.000		X
Parkschool	17St	Soc. Veiligheid lhbt-jongeren	Ond/odb-2012/75599 m	11/23/2012	8.000		8.000		X
Totaal					16.000	8.000	16.000		

G2-a Verantwoording van subsidies met verrekeningsclausule - aflopend per ultimo verslagjaar

School	Brin	Titel beschikking	Beschikkingsnr	Datum	Bedrag van de toewijzing	Saldo per 01-01-2013	Ontvangen t/m verslagjaar	Lasten in verslagjaar	Totale Te verrekenen Door-		
									kosten per 31-12-2013	ultimo verslagjaar	lopend/aflopend
Lukasschool	17Zr	Scholing overblijf-medewerkers 2011	Po/zo/2007/12844	10/20/2011	1.000	179	1.000		821	179	A
Totaal					1.000	179	1.000	-	821	179	

3.9 Gemeentelijk onderwijssubsidies (vervolg)

Omschrijving	Kenmerk	Beschikking- datum	Totaalbedrag beschikking	Saldo nog te ontvangen per 1-1-2013	Ontvangen in 2013	Nog te ontvangen per 31-12-2013	Saldo nog te besteden per 1-1-2013	Besteed in 2013	Nog te besteden per 31-12-2013
Startgroep Peuters Parkschool 2013	2013-457-1749	1-5-2013	47.120	0	47.120	0	0	47.120	0
Ouderlokaal Piramide 2013	2013-458-519	4-6-2013	15.000	0	15.000	0	0	15.000	0
Brede School Weide Wereld 2013-2014	2013-458-697	11-6-2013	145.987 ²⁾	0	0	145.987	0	39.089	106.898
Brede School Ondiep 2013-2014	2013-458-291	11-7-2013	95.399 ²⁾	0	0	95.399	0	28.058	67.341
Brede School Zuilen 2013-2014	2013-458-694	11-7-2013	98.030 ²⁾	0	49.015	49.015	0	28.832	69.198
Talentontwikkeling Taalschool Mozaïek 2013	2013-458-695	11-7-2013	11.591 ²⁾	0	5.796	5.796	0	4.632	6.959
Talentontwikkeling De Piramide 2013	2013-458-696	11-7-2013	35.628 ²⁾	0	17.814	17.814	0	6.888	28.740
Talentontwikkeling De Parkschool 2013	2013-458-698	11-7-2013	13.001 ²⁾	0	6.501	6.500	0	3.078	9.923
Brede School Academie Zuilen/Ondiep 2013	2013-458-118	18-7-2013	162.915	0	154.769	8.146	0	135.974	26.941
Brede School Academie PO+ 2013	2013-458-121	9-10-2013	30.885	0	29.341	1.544	0	17.870	13.015
Uitbreiding schakelbeleid 2013	2013-458-1010	28-10-2013	20.000	0	20.000	0	0	20.000	0
Masterplan Begrijpend lezen/luisteren 2013-201	2013-458-990	23-12-2013	168.300 ²⁾	0	0	168.300	0	65.170	103.130
Project Wijkaanpak 2011-2014 (voorheen dossier 9067	2013-458-564	12-6-2013	145.000 ²⁾	59.696	47.757	11.939	70.959	30.008	40.951
Plan Lerende Netwerken 2012	2012-457-080	22-10-2012	125.000 ²⁾	0	0	0	125.000	125.000	0
Plan Lerende Netwerken 2013	2013-457-1181	13-12-2012	399.500 ²⁾	0	239.700	159.800		61.992	337.508
Zorgplatform 2-4 jarigen 2011/2012	11.073378-9043	12-7-2011	62.000	0	0	0	62.000	54.542	7.458
Zorgplatform 2-4 jarigen 2012/2013	2012-456-1385	26-10-2012	77.000	0	77.000	0	0	67.998	9.002
			5.689.364	142.353	2.359.886	1.139.095	460.038	2.735.020	1.098.105

1 Van deze subsidies is na balansdatum een vaststellingsbeschikking ontvangen van de Gemeente Utrecht met een terugbetaalverzoek

2 Deze subsidies zijn beschikt voor meerdere jaren en lopen door na balansdatum. Afrekening en accountantscontrole zal plaatsvinden bij de jaarrekeningcontrole over 2014 en/of 2015

4 Enkelvoudige jaarrekening

4.1

Enkelvoudige balans
Stichting PCOU per
31 december 2013

4.2

Enkelvoudige staat
van baten en lasten
Stichting PCOU
over 2013

4.3

Aansluiting enkel-
voudig vermogen
en resultaat met
geconsolideerd
vermogen en
resultaat

4.1 Enkelvoudige balans Stichting PCOU per 31 december 2013

1	Activa		31-12-2013		31-12-2012
	Vaste activa				
1.2	Materiële vaste activa	9.806.132		9.039.912	
1.3	Effecten	-		-	
	Totaal vaste activa		9.806.132		9.039.912
	Viottende activa				
1.5	Vorderingen	5.680.160		3.617.936	
1.7	Liquide middelen	3.855.075		2.202.389	
	Totaal viottende activa		9.535.235		5.820.325
	Totaal activa		19.341.367		14.860.237
2	Passiva				
2.1	Eigen vermogen	7.029.216		3.598.925	
2.2	Voorzieningen	3.660.902		3.600.509	
2.3	Langlopende schulden	-		-	
2.4	Kortlopende schulden	8.651.250		7.660.804	
	Totaal passiva		19.341.368		14.860.238

4.2 Enkelvoudige staat van baten en lasten Stichting PCOU over 2013

		2013	Begroot 2013	2012
3	Baten			
3.1	Rijksbijdragen	48.536.122	46.945.100	47.868.785
3.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies	2.644.750	2.004.200	2.232.557
3.5	Overige baten	2.210.817	1.974.275	1.730.776
	Totaal baten	53.391.688	50.923.575	51.832.118
4	Lasten			
4.1	Personeelslasten	40.633.618	41.222.800	41.995.539
4.2	Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa	1.296.134	1.224.800	1.193.443
4.3	Huisvestingslasten	3.374.129	2.907.600	3.055.410
4.4	Overige lasten	4.681.879	4.746.075	4.816.307
	Totaal lasten	49.985.760	50.101.275	51.060.699
	Saldo baten en lasten	3.405.928	822.300	771.418
HR	Gerealiseerde herwaardering			
5	Financiële baten en lasten			
	Resultaat	24.362	11.800	1.734
	Netto resultaat	3.430.291	834.100	773.152
	Resultaat Stichting Steunfonds PCOU	29.586	34.300	87.425
	Resultaat Stichting P.C. Samenwerkingsverband Utrecht	-205.242	-238.000	141.734
	Totaal resultaat	3.254.634	630.400	1.002.311

4.3 Aansluiting enkelvoudig vermogen en resultaat met geconsolideerd vermogen en resultaat

Aansluiting enkelvoudig met geconsolideerd vermogen

		31-12-2013	31-12-2012
enkelvoudig vermogen Stichting PCOU	7.029.216	3.598.925	
enkelvoudig vermogen Stichting Steunfonds PCOU	1.638.571	1.608.985	
enkelvoudig vermogen Stichting P.C. Samenwerkingsverband Utrecht	526.758	732.000	
geconsolideerd vermogen Stichting PCOU		9.194.545	5.939.910

Aansluiting enkelvoudig met geconsolideerd resultaat

		2013	2012
enkelvoudig resultaat Stichting PCOU	3.430.291	773.152	
enkelvoudig resultaat Stichting Steunfonds PCOU	29.586	87.425	
enkelvoudig resultaat Stichting P.C. Samenwerkingsverband Utrecht	-205.243	141.734	
geconsolideerd resultaat Stichting PCOU		3.254.634	1.002.311

5 Overige gegevens

5.1

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

5.2

Statutaire verklaring inzake resultaatbestemming

5.3

Gebeurtenissen na balansdatum

5.4.1

Enkelvoudige balans Stichting P.C. Samenwerkingsverband Utrecht per 31 december 2013

5.4.2

Enkelvoudige staat van baten en lasten Stichting P.C. Samenwerkingsverband Utrecht over 2013

5.4.3

Enkelvoudige balans Stichting Steunfonds van de Stichting PCOU per 31 december 2013

5.4.4

Enkelvoudige staat van baten en lasten Stichting Steunfonds van de Stichting PCOU over 2013

5.1 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Stichting Protestants Christelijk Onderwijs te Utrecht

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in hoofdstukken 3 tot en met 5.3 van dit rapport opgenomen jaarrekening 2013 van Stichting Protestants Christelijk Onderwijs te Utrecht te Utrecht gecontroleerd. Deze jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2013 en de geconsolideerde en enkelvoudige staat van baten en lasten over 2013 met de toelichting, waarin zijn opgenomen een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de entiteit is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de Beleidsregels toepassing Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT), alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is tevens verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Het bestuur is voorts verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in Artikel 171, lid 4 van de Wet op het primair onderwijs. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse controlestandaarden, het onderwijscontroleprotocol OCW/EZ 2013 en de Beleidsregels toepassing WNT, exclusief het Controleprotocol WNT. Dit vereist dat wij voldoen aan voor ons geldende ethische voorschriften en dat wij onze controle zodanig plannen en uitvoeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De geselecteerde werkzaamheden zijn afhankelijk van de door de accountant toegepaste oordeelsvorming, met inbegrip van het inschatten van de risico's dat de jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of fouten. Bij het maken van deze risico-inschattingen neemt de accountant de interne beheersing in aanmerking die relevant is voor het opmaken van de jaarrekening en voor het getrouwe beeld daarvan, alsmede in het kader van de financiële rechtmatigheid voor de naleving van die relevante wet- en regelgeving, gericht op het opzetten van controlewerkzaamheden die passend zijn in de omstandigheden. Deze risico-inschattingen hebben echter niet tot doel een oordeel tot uitdrukking te brengen over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit. Een controle omvat tevens het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en van de redelijkheid van de door het bestuur van de entiteit gemaakte schattingen, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Pagina 2

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is om een onderbouwing voor ons oordeel te bieden.

Oordeel betreffende de jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Protestants Christelijk Onderwijs te Utrecht per 31 december 2013 en van het resultaat over 2013 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de Beleidsregels toepassing WNT.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2013 in alle van materieel belang zijnde aspecten voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat de bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het onderwijscontroleprotocol OCW/EZ 2013.

Verklaring betreffende overige bij of krachtens de wet gestelde eisen

Ingevolge Artikel 2:393, lid 5 onder e en f van het BW vermelden wij dat ons geen tekortkomingen zijn gebleken naar aanleiding van het onderzoek of het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, overeenkomstig Titel 9 Boek 2 van het BW is opgesteld, en of de in Artikel 2:392, lid 1 onder b tot en met h van het BW vereiste gegevens zijn toegevoegd. Tevens vermelden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in Artikel 2:391, lid 4 van het BW. Ten slotte vermelden wij dat het jaarverslag voldoet aan de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.2.5 Jaarverslag van het onderwijscontroleprotocol OCW/EZ 2013.

Utrecht, 27 juni 2014

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. S.P.M. Timmerman RA

5.2 Statutaire verklaring inzake resultaatbestemming

Het positieve geconsolideerde resultaat van het verslagjaar van € 3.626.354 wordt toegevoegd aan het eigen vermogen van de Stichting:

Toevoeging algemene reserve	€ 3.225.049
Toevoeging bestemmingsreserve (privaat)	
Toevoeging private bestemmingsreserve	€ 29.586
Toevoeging per saldo	€ 3.254.634

5.3 Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan met een significante invloed op het resultaat en het vermogen van de stichting.

5.4.1 Enkelvoudige balans Stichting P.C. Samenwerkingsverband Utrecht per 31 december 2013

		31-12-2013	31-12-2012
1 Activa			
Vaste activa			
1.2 Materiële vaste activa	34.807	3.417	
1.3 Effecten	-	-	
Totaal vaste activa		34.807	3.417
Vlottende activa			
1.5 Vorderingen	199.933	862.160	
1.7 Liquide middelen	712.255	712.736	
Totaal vlottende activa		912.187	1.574.896
Totaal activa		946.994	1.578.313
2 Passiva			
2.1 Eigen vermogen	526.758	732.000	
2.2 Voorzieningen	-	-	
2.3 Langlopende schulden	-	-	
2.4 Kortlopende schulden	420.236	846.314	
Totaal passiva		946.994	1.578.313

5.4.2 Enkelvoudige staat van baten en lasten Stichting P.C. Samenwerkingsverband Utrecht over 2013

		2013	Begroot 2013	2012
3 Baten				
3.1 Rijksbijdragen	1.210.127		1.190.600	1.215.299
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	358.150		352.200	343.958
3.5 Overige baten	260.742		196.800	227.679
Totaal baten		1.829.019	1.739.600	1.786.936
4 Lasten				
4.1 Personeelslasten	662.290		637.000	626.046
4.2 Afschrijvingen	5.016		24.300	1.300
4.3 Huisvestingslasten	26.268		32.000	25.618
4.4 Overige lasten	1.340.323		1.284.300	991.987
Totaal lasten		2.033.897	1.977.600	1.644.950
Saldo baten en lasten		-204.878	-238.000	141.985
5 Financiële baten en lasten				
Resultaat		-363	0	-251
Totaal resultaat		-205.242	-238.000	141.734

5.4.3 Enkelvoudige balans Stichting Steunfonds van de Stichting Protestants Christelijk Onderwijs te Utrecht per 31 december 2013

		31-12-2013	31-12-2012
1	Activa		
	Vaste activa		
1.2	Materiële vaste activa	125.014	125.231
1.3	Effecten	1.076.345	1.054.108
	Totaal vaste activa	1.201.359	1.179.339
	Vlottende activa		
1.5	Vorderingen	17.177	17.394
1.7	Liquide middelen	814.578	740.631
	Totaal vlottende activa	831.755	758.025
	Totaal activa	2.033.114	1.937.364
2	Passiva		
2.1	Eigen vermogen	1.638.571	1.608.985
2.2	Voorzieningen	-	-
2.3	Langlopende schulden	-	-
2.4	Kortlopende schulden	394.543	328.379
	Totaal passiva	2.033.114	1.937.364

5.4.4 Enkelvoudige staat van baten en lasten Stichting Steunfonds van de Stichting Protestants Christelijk Onderwijs te Utrecht over 2013

		2013	Begroot 2013	2012
3 Baten				
3.1 Rijksbijdragen	0	0	0	
3.2 Overige overheidsbijdragen en -subsidies	0	0	0	
3.5 Overige baten	0	0	0	
Totaal baten		0	0	0
4 Lasten				
4.1 Personeelslasten	0	0	0	
4.2 Afschrijvingen	0	0	0	
4.3 Huisvestingslasten	0	0	0	
4.4 Overige lasten	32.878	3.200	31	
Totaal lasten		32.878	3.200	31
Saldo baten en lasten		-32.878	-3.200	-31
HR Gerealiseerde herwaardering				
5 Financiële baten en lasten				
Resultaat		62.463	37.500	87.456
Totaal resultaat		29.586	34.300	87.425

**Stichting Protestants Christelijk Onderwijs
te Utrecht (PCOU)**

Postadres

Postbus 9419
3506 GK Utrecht

Bezoekadres

Kaap Hoorndreef 66
Utrecht
T 030 - 272 31 23
F 030 - 272 34 69

